

KAIS. KÖN. HOF

BIBLIOTHEK

55.107-B

Alt-

55107-B.

STIBOR VAJDA.

EREDETI

HAZAI DRAMA

NÉGY FEL-VONÁSBAN.

IRTA

KISFALUDI KISFALUDY KÁROLY.

P E S T E N,

Trattner János Támas betűivel.

1 8 2 0.

Quis Nemesim, justos quis neget esse deos?

Haliczky.

Tekéntetes Stettner Máté

Királyi Fiscalis Úrhoz.

Ezen csekély munkát fogadd el kedves
Barátom, olly szívbéli érzettel,
Mint nyújtja a' szerző; nem ingerel
Ugyan szelid öröme, mert komor
Színekkel festi egyy setét'bb időnek
Gyász állapotját; mellyben a' szegénység
Le nyomva értz igába szenvedett,
'S az ember számból is ki vólt törölve. —
Mi szebb időbe élünk most, a' régi, csak

Példánkra szolgál, és tanított, melly

Jutalmat ad a' vad kegyetlenség. —

'S ha gyenge lantom nem felelne meg

A' buzgó Szándéknak, melly keblemet

Betölti; engedj meg — 's tekéntsd úgy, mint

Barátságomnak tiszta áldozatját.

STIBOR VAJDA.

S z e m é l l y e k.

**Stibor Erdély Országi Vajda, Pozsonyi Fő Ispány, Arany
Sarkány-rendjének Viteze. Osztia Lengyel Nemzettségől,
Dobrochna Hitvesse.**

Rájnald a' fia.

**Szilkóvszky) Lengyel követek,
Valdimir)**

Dezső Rájnald nevelője.

Keledy Erdélyi Nemes.

Beczko Stibor Udvari Bolondja.

Boleszlav Porkoláb.

Márgit Özvegy paraszt Asszony.

**Demeter) Gyermekai.
Gunda)**

Gáspár)

János) Stibor Jobbágiai.

Maté)

Gergely Stibor öreg Szolgája.

Stibor Udvari szolgálai.

Több Vendégek, es Vadász szolgálak.

A' dolog történik 15-dik századnak elején.

E l s ő F e l v o n á s.

E l s ő J e l e n é s.

(Vadon Erdő jobbra a' nyíláson egy falu látszik.)

G á s p á r. J á n o s. M á t é.

G á s p á r. (Körül néz.)

Barátim itt meg'álhatunk,
A' Vajda itt meg'fordul; mert ezen
Erdő nyílásnak szokta venni útját.

J á n o s.

'S vetéseinket, rétjeinket öszve
Tipratja; hogy megínt aratnunk nem
Lehet;

M á t é.

De meg kívánja ő
Azért adóját, 's semmiképp' nem
Kémelli a' szegény paraszt embert.
Ha eggy szegény jobbágy bal eset miatt
Ki mért robotját el mulasztja, már
Ő üldözi azt, 's kegyetlenül
Meg fosztja mindenétül. Nem — tovább
Nem szenvedem; — még egyszer kérem őt',
'S ha most se hajlanék az emberiség
Szavára, el hagyom lakásomat,
Ezen vidéket, mellyből a' rend
Törvény, 's Igazság el költöztek úgy is.

Mély fájdalommal válok el
 Ugyan születésem szép helyétül; —
 De illy nehéz rabságban élni, 's illy
 Terhes nyomattatás alatt
 Törödni, értékét, fáradságát imígy
 Prédálni látni; — nem, — szenvedje azt
 Más, — én tovább nem türhetem.

G á s p á r.

Ötsém! nehéz és sajnos, a' szegény
 Embernek sorsa mindenütt.

M á t é.

De tudja azt, mi a' sajátja; —
 És a' mit annyi sok veréjtékkel.
 Keres, nyugottan bírja, nem retteg
 Tulajdon Urátul szünetlen.

J á n o s.

Szólj csendesen Barátom, mert a' fák is
 Fülelnek itt.

M á t é.

Miattam halja bár

A' Vajda nem bánom; csak öljön meg,
 Ha már a' jobb életre úgy is el vesz
 Minden módot.

G á s p á r.

Vigyázz! hogy még ne jüss
 Szegény Balázs sorsára; ő csak
 Kuttyáját bántá meg Stibornak, és
 Minő halállal bünteté meg őt. — —
 Te még magával a' hatalmassal
 Akarsz küszködni, 's véle szembe szálni.

M á t é.

Küszködni véle nem kívánok, mert tudom,
 Hogy eggy paraszt vagyok; tudom
 Hogy engem a' sors annyi szenvedésre,
 'S inségre a' világba vetett; — tudom
 Hogy néki mint Uramnak tartozom
 Szolgálni; — Oh de én is ember

Vagyok, 's leg inkább tőle várhatok
Igazságot.

János.

Nem tudja azt Királyunk
Miként bánik Stibor mi velünk.

Gáspár.

Nem is Barátja a' Magyaroknak,
Ő Lengyel, onnan jött ki' Sigmondal.

Máté.

Akár hová való; — csak ember volna,
'S úgy bána velünk is.

Gáspár.

De más volt

Előbbi jó Urunk egésszen:

János.

Valjon mit vétett Konth István, hogy a' Király
Meg ölette őt' Budán? hallom derék
Vitéz volt, és nagy Ur.

Gáspár.

Párját kereste Ő

Magának a' Nemesek között.

A' mint beszélték a' Király ellen ki kelt;
De tudja Isten a' dolog miként van,
Mert kény szerint 's rongálva szok
Hozzánk szegényekhez be szólni
A' hír, 's az Igazság! — —

János.

Vége is

A' jó időnek már, miolta Őt'
El vesztenk.

Máté.

Vér szopó Urunk most

Büntetni csak vagy kérni jön le hozzánk;
Irigy 's kegyetlen Tisztek terhelnek
Bennünket, és versent veszünkre
Dolgoznak. — Oszmán nints kihez folyamodni.
Királyunk messze tőlünk a' fel

Zavart Hitünk dolgába fáradoz;
És így a' meg váltás arany napját,
Derülni nem látjuk. (Vadász kürt harsog.)

G á s p á r.

Mint harsog a' kürt —

'S az erdő kétszerezve vissza adja
Hangját.

J á n o s.

Valóban a' vadászat szép,
'S nemes multság.

M á t é.

Tágas birtokában
Elég helyet talál Stibor, hol ő
Vadászhat; — csak ne károsítaná
Az által a' munkás embert, 's fel
Ne áldozná élelmünket, mulandó
Kényének.

J á n o s,

Úgy van! — és ezen idő
Töltés miatt mi szenvedünk szükségét,
Fogyatkozást. Én már tavál meg érzem;
Mert a' hosszú telet, ki vonni csak
Alig tudtam, minthogy eleségemet
Le rontották, a' Vajda rossz cselédjei.

M á t é.

Az idén is úgy megyen; kenyér sem lessz. —
Pedig nagyon fáj ám a' jó Atyának az,
Ha minden fáradsága mellett gyermeket
Éhezni, és sanyarogni látja; —
Valóban az nehéz — igen nehéz.

G á s p á r.

Igaz minden. — De csak Barátim
Ne hirtelenkedjünk, 's előbb el érünk
Célunkhoz. Ártalmas nagyobb erővel
Küszködni. — És kivált Máté ötsém!
Mérzsékelj tüzedet; nehogy káros
Következés találjon tégedet.

Gondold meg, hogy nagy Urral van
Dolgod; ki a' Magyar természetét
Nem esmérven, ezen szíves
Kinyíltságot, még rossz néven vehetné.
Vigyázz kérlek, — vigyázz magadra.

Máté.

Bátyám! idősbb te vagy közöttünk,
Te add elő Urunknak ügyünket.

János.

A' Vajda jön! — Gáspár te légy szószollónk.

M á s o d i k J e l e n é s.

Vajda. Rájnald. Beczkó. Dezső. Ke-
ledy. Boleslav, több vadász szolgák
minnyáján Lántsákkal fel fegyver-
kezve, az előbbieik.

Vajda.

Derék egy állat volt az a' vadkan
Sajnálom azt, hogy nem fordult felém,
'S lántsám hegyére nem vehettem.
Külömben is kevés szerentsém van,
Akár hová állok, minden vad elkerül.

Boleslav.

Mert tudják azt, hogy illy hatalmas
Kartul menekedni melly nehéz,
Azért gyengébb kezet keresnek.

Beczkó.

Igy nálodnál azok messzebb látók;
Talán még több észek is vagyon — mert
Előre gondolkodni tudnak; és te
Szegény minden hízelkedésed
Mellett alá való rabszolga fogsz
Maradni.

B o l e s l a v.

Az? — de nem csörgő sapkába! —

B e c z k ó.

Nem illenék fejedre, mert nints mit
Fedezni.

B o l e s l a v.

Csak Bolond vagy, és maradsz.

B e c z k ó.

Én inkább korbáts mint poroszló
Vagyok. Hallod hány kérkedő tudóska
Van a' Világban, mennyi képzelt bölts;
De csak kevés igaz Bolond. —

B o l e s l a v.

Nem is szorúlt azokra senki is.

B e c z k ó.

Személlyezd a' világot; 's annak is.
Fején csörgő sapkát találsz —
Osztan tanuld betsülni érdemét
A' jó Bolondnak, mert éggy el sült
Meg érett gondolat hányszor több jót
Gyümöldsözött, egy bölts egész seregnél.

V a j d a.

Beczkovávár, melly ott olly kevélyen áll
A' Hegy tetőn, 's szint' úgy parantsolóképp
Alá néz e' vidékre; az nyilván
Meg bizonyítja a' mit mondottál.

B e c z k ó.

Bolond javaslá azt, hogy várt épéts oda;
De a' ki azt használta; — — Szólj Uram
Nem vólt bolondabb az? —

V a j d a.

Beczκό! nagyon

Éles ma nyelved — jól vigyázz!

B e c z k ó.

Komám!

Még a' te száraz, 's kéreggel be vont
Szivednek életlen.

Vajda.

Szedd össze

Elmédet; én most minden órában
Vendégeket várok házomba, és
Őket mulatni, a' te gondod leszen.

Beczkó.

Míg pintzéd bort adhat nem félek én
Az únalomtól, mert szokott vendégeid
Folyó Lelket keresnek, 's a' hason
Felyül igen ritkán felleng elméjek.

Vajda. (Rájnálhoz fordul.)

Fiam Rájnald! miért vagy olly csendes,
Magános és Gondolkodó?
Nem tetszik nékem a' komor
Ifjúság! mert vidám kedvet kíván,
Az élet szép nyiló tavassza.

Rájnald.

Atyám!

Vajda.

Hol állottál? minő vadat
Nyomoztál? én alig láthattalak.

Rájnald.

Meg kell val'nom, hogy engemet
Az illy vadászat nem kedveltet, mert
Igen ritkán megy végbe hogy
Ne történnyen szerentsétlenség.
Ma is nám egy szegény vadász szolgán,
Az a' dühös vadkan, melyet Dezső
Utóbb el ejtett, mély sebet vágott; —
Vérébe most is ott fekszik
Az erdőben.

Vajda.

'S mit háborít

Az tégedet? had vesszen! arra van
Teremtve.

Rájnald.

Óh Atyám! Atyám!

Vajda.

Ha más nem történt, nem sok ez —

Boleslav.

Egy a' kopók közül is meg vagyon

Sebezve — —

Vajda. (Hirtelen.)

'S én csak most tudom meg azt? —

Boleslav.

Reménylem, hogy fel élled; jó vadász

Kutya volt.

Vajda.

Tüstént rendelj embert,

Ki azt ápolja, és reá vigyázzon;

Ha pedig lehet, váromba fel vigye.

Rájnald.

Vitesd fel kérlek azt a' meg

Sebzett szolgát is; még talán

Segíthet rajta orvosunk.

Vajda.

Váromba nints számára most helyem.

Máté.

Halgasd csak! — mit reménylhetünk! —

Gáspár.

Maradj nyugott! még nints idő.

Rájnald.

Minden segéd nélkül az a' szegény

El vész! légy — óh légy irgalmas!

Vajda.

Gyermekek! melly gyáva érzet ez? — szólj! —

Ki volt tanítottod?

Rájnald.

A' szív, a' természet, és

Az emberiség.

Vajda.

Vigan — vigan — hahaha!

Mulattat engem' ez. Tovább, csak

Tovább! had esmérkedjem meg, nemés

Szíveddel — Ez nekem tetszik — szegény
Gyermek! zokogj, sírátkozz egy keveset,
Magam is talán veled kesergek.

Ráj náld.

Atyám! az emberiség határa itt —
Ne lépjed által azt.

Vajda.

Elég! meg úntam

E' gyáva játékot. Vagy tán azt gondolod,
Hogy én is egy csepp véren könnyre olvadok?
Fiú tudd meg! nem szenvedek tovább
Te nálad, illy unalmas érzetet.

Ráj náld.

Atyám! kegyetlenséged, az Ég
Urát véres boszúra ellened
Gerjeszti. —

Vajda.

Menyj! ne alkalmatlankodj!

Menyj! sirj egy szegletben, de a' szemem
Elé ne jöjj.

Ráj náld.

Az embert el hagyod

Utolsó szükségébe — a' vadon
Erdőben ott fekszik; szilaj kínok
Mardozzák belsejét; kétségbe esve
Átkozza éltedet — segíts Atyám! — —

Vajda.

Ne többet enről mondom, mert még el
Felejttem hogy Fiam vagy, és
Ugy bánok veled is, mint egy alá
Való szolgával.

Máté.

Mennyei Jóság!

Illy értz szív, illy kegyetlen szív, miként
Szorúlhatott keblébe egy embernek!

Ráj náld.

Oh légy kegyes! halgass meg engemet!

Vajda. (Beczkóhoz.)

Beczkó! nevesd ki jól ezt a' szelíd
Bárányt, talán siralma meg szünik.

Rájnáld (Dezső Kárjába.)

Barátom hasztalan!

Dezső.

Jó Ifjú! —

Vajda.

Bolond! hát mit parantsoltam? nevesd
Ki ezt az Asszony férjfiút! nevesd
Ki jól! — —

Beczkó.

Komám engedj meg; nékem csak magas
Személlyedet vagy jussom ki
Nevetni, 's én örömmel szolgállok.
De most szintűgy fiadnak is nem árt;
Mert, meg nem foghatom hogy kérhetett
Tőled — segédet — az csak annyit tesz,
Mint ápolgatni egy kézzel,
Gyilkolni a' másikkal.

Rájnáld.

Értelek!

Beczkó.

Alig hiszem! mert a' valódi el
Tökélettség hallasztást nem szenved;
És a' ki jó szívvel segíteni
Akar, nem tétováz az, és nem
Szalad szomszédba még előbb tanátsért.

Vajda.

Tréfát Bolond! enyelgő tréfát, nem
Okoskodást kívántam én tőled!

Beczkó.

Sokat kívánsz! Ki kandikal minden
Szavadból a' nagy Ur — pedig tudd meg,
Hogy a' száraz torok — lyukas
Erszény, — üres gyomor — nem eggyeznek meg
A' nyájas tréfával; 's mindenkor olly

Re-

Kerülve járnak egymástúl mint
Az emberség, kegyesség, 's a' szelíd
Jó tévő irgalom, a' meg tompukt
Érzéketlen szívtől.

Vajda.

Te is már

A' szívrül álmodol? talán te is
Bús érzeményre olvadál,
Hogy a' Vadkan meg sebzett egy szolgát? —
Nemes — valóban szép érzés: Haha! engemet
Mulat. Bolond! most minthogy újság, meg
Bocsájtok, csak jó kedvemnek köszönd,
Hogy meg menekszel tőlem illy könnyen.

Beczkó.

Melly gyors, 's váratlan változás!
Igaz szívből örvendek, hogy illy hamar
Meg tértél Vajda! — —

Vajda.

Mint véled te azt?

Beczkó.

A' jobb ember keres csak másban is
Nemes tulajdonságokat, 's ritkán
Csalatkozik; mert tellyes bizodalmát
El érte a' rokon szív, és be is
Fogadja. Melly szép észre vétel ez!
Meg vallom ennyi erköltsöt Komám
Benned nem is kerestem — — örvendek. —

(A' Parasztokra mutat.)

'S így hát fel ébredett emberségedtől
Ezen szegények is talán jobb
Bánást reménylhetnek.

Vajda.

Lánczat, békót,

Téged pedig kalodába záratlak. (A' Parasztokhoz
fordul nagy meg vetéssel.)

Mit akartok?

Stibor Vajda.

B

B e c z k ó.

Ök a' tiz parantsolat
Utolsó czikelyét említettik mely
Alázatossággal.

V a j d a.

Magát

Az úraságot is végtére meg
Gyűlöltetik vélem, ezek a' galád,
És szemtelen férgek! — mindig üldöznek,
Akár hová lépek, de egybe mindig
Belé kell botlanom; csak kérni, és
Esdekleni tudnak.

B e c z k ó.

Mert igen sokat

Veszel, tanulj hát adni is.

V a j d a. (Heményn.)

Mi a' kérestek? szóljatok! — de csak
Hamar; mert nints szándékom véletek
Időmet vesztegetni. Rajta csak — —

B e c z k ó.

Könnyű a' szegényt meg alázni.

De nehezebb azt fel ruházni.

G á s p á r. (Elöl lép.)

Uram! kegyelmes Vajda! engedj meg, hogy
Aláz'tos kérésünkkel tégedet
Háborgatunk, de a' nagy szükség ösztönöz —
Uram ha nem segítesz el veszünk.

V a j d a.

Szükség! 's örökös szükség, ti mást nem
Tudtok! Tetézzén bár az ember minden
Jótéteménnyel; tárházát ürtse,
Ki számatokra, még is szükségét,
'S megint szükségét fogtok emlegetni.
Takarodjatok szememből!

G á s p á r.

Oh Uram !

Uram kegyelmezz!

Vajda.

Félre innen; mert
Vadak gyanánt veretlek el titeket.

János.

Uram! nem emberhez való az illy bánás!

Vajda.

Szolgák! kutyákat eresszettek reájok —

Csak rajta — hadd tanuljanak

Ök engedelmeskedni.

Máté. (Bátran.)

Azt tudunk

'S fogunk. De meg halgatni tartozol

Te is bennünket.

Vajda.

Hah! Ti zúgolódtok!

Máté.

Ha tőlünk meg kívánod a' szolgálatot,

Tehát meg élni engedj minket is,

'S önnön magad ne ronts.

Gáspár.

Máté! az Istenért

Kérlek, halgass.

Máté.

Nem — szólnom kell, tovább

Nem tűrhetem.

Rájnáld. (Az Attyához kérve.)

Jer fel velünk a' Várba! — —

Máté.

Mi is hozzád hasonló emberek

Vagyunk; egy nap melegít, mi is csak egy

Levegőt szívunk; csak egy Istent imádunk.

Vajda. (Fel hevülve)

Hah! nekem ezt!

Máté.

Tudom hogy el szoktak

Az Igaztúl már rég füleid —

B 2

Elég fájdalmas; mert ha bajjainkra
Ügyeltél volna — —

Vajda. (Hirtelen.)

Hah! ezen tanítást

Szilaj kínokkal meg fogod fizetni.

Szolgák! köözzétek meg ezt.

Gáspár. (A' Vajda lábához esik.)

Uram!

Ne halgass rá, im térdemen

Kérlek — —

Máté. (Gáspárt fel rántja.)

Térdelj az Isten előtt,

Ne illy embertelen pogány előtt.

Vajda. (Ri fakadó haraggal.)

Legények! (Több szolgák Mátét körül veszik.)

Ezt vezessétek

A' leg mélyebb tömlőtze — Hah!

Nyomorult! tudom meg esmersz.

Máté.

Esmérlek —

Oh jól esmérlek ördög! — Csak kinoztass,

Gyilkoltass bár; de tiszteletre

Te engemet, soha sem fogsz bírni.

Vajda. (Keményen a' szolgákhoz.)

He szolgák rajta! hurcoljátok el! — —

Máté. (Társaihoz.)

Isten hát véletek! (A' mint el vezettetik Gáspár.)

Kedves Bátyám! Te légy

Attyok, szegény árváimnak. (A' szolgák el vonják.)

Beczkó.

Ne kaptál volna a' Bolond tisztébe,

Nem vezetnének Komám tömlőtzebe;

Mostani időbe az Igazságért

Ne várjon senki is örvendetes hért — —

Ez a' példa; elég lehet,

Egy kis szó is nagy kárt tehet.

Keled y. (Elöl lép.)

Uram Stibor!

B e c z k ó.

Ne szólj — mert a' vas annál
Keményebb lesz, mentől többet verik —
Ne fuvd tehát azt, a' mi nem
Éget.

V a j d a. (A' Tarsasághoz.)

Kövessetek váromba! (A' mint el akar menni.)

G á s p á r. (Lábához esik.)

Oh Uram

Irgalmazz! —

V a j d a. (Meg vetve el taszítja.)

Hah! a' porba véletek —

Egy szót sem; mert ki tiprom lelkedet. (El a' Tar-
sasággal.)

B e c z k ó. (Magába.)

Itt ezen a' földön csak a' Bolond él,
A' ki jól tudja sapkáját csörgetni;
Annak lehet a' világot nevetni,
Mert mástól nem reményl az — de nem is föl.
(El megyen.)

G á s p á r. (Lassan fel emelkedik, és
szomorú helyhezetbe az Ég felé tekint.)

Ez sok! — valóban ez sok — vége már
Mindennek; már vigasztalást ezentúl
Az Istentől magátúl várhatunk.

J á n o s.

Jobb hát meg válni már ezen tájtul,
Rosszabb ugyan csak máshol sem lehet.

G á s p á r.

Az erdőt jer nézzük keresztül;
Azt a' sebes szolgát keressük fel,
Talán segédünk késő nem leszzen —

J á n o s.

Szegény — szegény Máté!

G á s p á r.

Miért heveskedett — —

Úgy e'! — előre mondtam. — Jer — mennyünk!

(El mind a' ketten)

H a r m a d i k J e l e n é s.

(Kies völgy, hátul erdős hegyek, elől egy paraszt hajlék;
Margit az ablak alatt egy kőpadon ül és fon, Gunda a'
sűrüből elől jön, és vigyázva, valakit keresve hátra tekint.
get. A' Nap éppen le száll)

M a r g i t, G u n d a,

G u n d a. (Elöl jön.)

Haryatlik már a' nap, Rájnáld még most se jön,
Mi történt rettegek.

M a r g i t.

Mi bajjod Gunda? kit
Keres szemed? — melly nyughatatlanság!
Szóllj! melly bizonytalan tekintet ez?

G u n d a.

Anyám! Rájnáld még most se jön, pedig
Meg ígerte; óh bocsáss meg, hogy szokott
Munkám kezembe nem foly — én nagyon
Félek — —

M a r g i t.

'S mitől?

G u n d a.

Tudom magam — de már
Elég az, hogy még most sints itt, pedig
Szavát mindenkor őlly hiven meg tartá —
Tán bajja lett! — Ez a' rossz gondolat
Szorítja mellyemet,

M a r g i t.

Csak légy nyugott!

A' szorgos ifjú házi gondjait
El nem felejtí hív szerelme mellett.

G u n d a.

De már setétedik, rég itt lehetne ő.

M a r g i t.

A' ház körül kedves Leányom mint tudod
Mindég vagyon dolog; pedig a' rendet
Kedvelli a' jó Gazda; boldogult
Atyád is azt gyakorta mondá!
A' rendetlen háznál nem állandó
A' jó kedv, és csak ritkán száll be az
Igaz békesség.

G u n d a.

Oh ne hozd elő

Szegény Atyámat, engemet most is
Gyötör boldogtalan halála. Most
Esztenedeje lessz, hogy őt az a' kegyetlen Úr
A' várban ott fent, olly rútul meg ölte.

M a r g i t.

A' boldogok között sok földi bajját
'S Inségét égi idvesség váltá fel,
Ott vár reám is a' szerentsések
Sorába. Béke hamvának, már ő
Ki szenvedett.

G u n d a.

Melly zendülés? — Ah!

Demeter jön! — Jó Bátyám Isten hozott!

Negyedik Jelenés.

Demeter és az előbbiek.

Demeter.

Jó estvét kedvesem — köszöntlek édes
Anyám!

Margit.

Kedves Fiam! munkádat el
Végezted? ülj le mellem! tán el is
Fáradtál?

Demeter.

Értetek dolgoztam, édes így
A' Fáradtság.

Margit. (Lágyan.)

Kedves Fiam!

Az Ég tudván azt, hogy gyámoltalan
Öregségem támasz nélkül maradt; —
Azért jó gyermekim hálálatos
Szerelmeket jutalmul nekem engedé.
Ha én így köztetek vagyok, ha csendes,
De édes érzeménnyel ált' foghatlak,
Akkor múlik szegénységem
Inségem; 's a' leg gazdagabb
Teremtésnek tartom magam, 's nem
Cserélnék a' világ minden fényével.

Demeter.

Erővel és minden tehetséggel
Azon leszek, hogy meg felelhessek
Szép bizodalmaidnak, 's fiúi hív
Szerelmem békét és nyugalmat
Szerezhessen hanyatló létednek.

Gunda.

Én buzgón a' Mindenhatót kérem,
Hogy még soká engedje bírunk
Anyánk édes szerelmét, melynek

Bájos malasztja szíveinkbe foly,
És áldást hinteget tövéses
Pályánkra.

M a r g i t.

Drága gyermekim!

D e m e t e r.

Még Rájnald nem volt itt?

G u n d a.

Nem még —

És rettegek, hogy őt baj érte —

D e m e t e r.

Ne képzeld mindjárt a' rosszat; ki tudja

Mi tartóztatja őtet vissza most.

Az ember a' pillantat rabja, —

És hányszor egy bal Környülállás fel

Forgatja szándékát. Te őt

Szereted?

G u n d a. (Meg szorúlva.)

Bátyám! — —

M a r g i t.

Ó jótévőnk!

Segítettök!

D e m e t e r.

Én szerelmedet nem

Ellenzem, sőt örvendek én azon. —

És azt óhajtanám, hogy még soká

Tarthatna szép álmaid — mert Rájnald jó, 's sze-
lid

Ifjú, szerelmedet meg is

Érdemli, osztán néki melly nagy

Hálával tartozunk, hogy oly

Nagy lelkűen vagyonját vélünk fel

Osztá. De mind azon által egy titkot

Rejt el szívében; egy titkot — —

Melly szinte jobb érzésével küszködni

Látsaik; bizonytalan viselte,

És helytelen félelme azt, nyilván
Vádolják.

G u n d a.

Bátyám! oh ne vétkezz
Jó szíve ellen, a' melly tiszta mint
A' nyári nap, csak bódogítani van
Alkotva.

D e m e t e r.

A' szerelem szóll Gunda most
Belölled, és ártatlan szíved ön
Tükréből nézi a' világot — még
Minden Tárgy szépnek, és jónak tetszik.

G u n d a.

Engedd táplálnom ezt a' szép reményt,
Hogy hív szerelmemet Rájnáld meg
Érdemli; oh engedd mellyemnek, ezt
A' bódogító érzést —

D e m e t e r.

Gunda! én

Nem vádolom szerelmedet, de a' józan
Ész, 's a' tapasztalás meg fontolást
Kivánnak.

M a r g i t.

Halgasd Bátyádat, hiszem
Ő hasznodat kívánja.

D e m e t e r.

Azt — valóban azt
Ohajtom tiszta szívemből. — De
Ha még is el ragadtatván forró
Szerelmétől Rájnáld talán
Valamelly bűn által tenne velünk jót
Akkor tovább használni nem lehet
Jótéteményét; — és félek hogy úgy van.
Miért titkolja annyira Ő
Szüleit? miért retteg ha őket csak
Elő hozom? — minek az, ha ő igaz
Úton jár? — A' Vajdát ha emléttem, csak

Névét ejtsem ki, szinte borzadoz; —
Miért? — által nem látom azt.

G u n d a.

Stibortól

Azért irtózik, mert Atyánkon el
Követett kegyetlenségét tudja — —

D e m e t e r.

Akár mint van már a' dolog,
De Rájnald nem bízik magába,
'S minthogy hazudni nem tanult,
Tehát inkább takarja a' valót,
Melly vajha károsan ne lépne
A' köz világra, bár nemes
Barátságát veszély ne kövesse,
'S szent frigyünket boldog vég érhesse.

M a r g i t.

Isten légy segédem, oh légy te paizsom,
Ügyemet magamat szent kezedre bízom.

G u n d a.

Én szeretek és szerettetem,
Ezt az égi boldogságot
Reblembe tartom, és éltetem;
Minden bút viszontagságot
Békén szenvedek; — nem félek.
És még karjai által fognak,
Szíveink egymáson dobognak,
Meg nyugszik bennem a' Lélek.
Még ez a' remény, melly engem táplál
Meg érik, és igaz valóvá vál,
Addig bízok szerelmébe
Bízok Rájnald jó szívébe.

Ö t ö d i k J e l e n é s.

Rájnáld és az előbbie k.

Rájnáld. (Paraszt ruhába halván)

Gunda szavait a' sűrüből elől jön, és indulatosen Gundát
mellyéhez ragadja.)

Bízzál kedves! nem is csalatkozol;
Méltatlant hidd el nem talált szerelmed.
(Margithoz és Demeterhoz fordul.)

Anyám! Barátom. — —

G u n d a. (El fordulva.)

Rájnáld! oh Rájnáld!

Rájnáld.

Miért

Fordulsz el tőlem? — képedet miért
Rejted? — Nem Gunda! Oh tekénts
Fel, 's nézd édes szerentsémet, melly
Egész valómat el ragadja. Kedvesem!
Jó Lélek! illy pillantatot
Az élet egyszer ad, illy perczenet,
Létünk remekje. Szíved ártatlan
Vallása engem boldogít, és meg
Elégedéssel néz le a' nagy
Teremtő szép alkotmányára — hogy
Melly szépen tudja égi tulajdonit
Használni; 's ezzel hirdeti ő
Nagyságát, jóságát, örökénvalóságát.
Oh Gunda! most, — csak most vagyok
Szerentsés! Éltem rejtekét
Most értem; — és egész valóm
Uj diszben öltözik.

G u n d a.

Melly szépen rajzolod

Szerentsédet; szívednek érzetét
Emelni mint tudod; — hogy én téged

Szeretlek azt érzem; — de szóval
Szépétni azt, — Rájnáld én nem tudom,

Rájnáld.

Ne is tedd — mert a' sok szavak
Között el vész a' jobb érzés. Barátom
Demeter! miért állsz olly komor
Tekéntettel mellettem?

Demeter.

Megvallom.

Hogy ártatlan szerelmetek
Kedveltet — és búsít. Rájnáld — (Fellengszve.)
Rájnáld! ha-hogy te is szegény paraszt
Volnál — ha szívednél egyébb értêked
Nem volna! — akkor én magam tellyes
Örömmel Gundát karjaidba
Vezetném, és örökre ált' adnám — — (Tartószva.)
De így — — —

Rájnáld. (Hirtelen.)

Megálj! Barátom félre most

Minden kétséggel, légy nyugott; Ne — oh
Ne ítélj balul felöllem; — nemtelen
Szándék engem' soha sem vezérlett,
És a' mit tettem, arra a' barátság,
Szerelmem, és a' tisztelet készítették.

Demeter. (Margithoz.)

Én fáradt és éhes vagyok — kedves
Anyám! légy olly jó és készets nekem
Egy kis vatsorát. Barátom! nem de
Té is velünk fogsz tartani?

Margit.

Szívesen

Fiam! jér Gunda! (Bé megy a' hajlékba.)

Gunda. (Demeterhez.)

Kedves Bátyám csak

Soká ne késsél! (Rájnáldhoz fordul.)

Rájnáld el várlak. (El az Anyja után.)

Rájnaíd. (Gundát akarja követni.)
Demeter elejbe lép.)

Meg álj! —

Rájnaíd.
Mi a kívánságod? — —

Demeter.
Barátom engedj meg,
Hogy itt te tőled, úgy szólván magad
Tulajdon birtokában; mert ezen
Hajlékot költsönnek tekéntem, hogy
Itt szinte számat kérek tetteadről —
De meg kell lenni, mert lehet, hogy
Mi itt, — 's illy állapotba egymást
Legutólszor látjuk ma.

Rájnaíd.
Hah! Te el
Hagynád Anyádat — nem — nem illy jó
Fiú 's Testvér — nem is tehetné azt.

Demeter.
Még is — le köt nagy esküvésem.
Rájnaíd itt egy dolog történhetik,
Melly engemet sokára, vagy talán
Örökre kedvesimtől el szakaszt.
Azért most tégedet kérdelek — felelj!
De szólj Igazságot — — kire bízhatom
Anyámat és Gundát, ha én el költözöm?
Barátom ez — nagy kérdés! — —

Rájnaíd. (Bizonytalan.)
Melly sebes,
Melly hirtelen útazás! mi késztet —
Én — Én — (Habosik.)

Demeter.
Rájnaíd mind eddig tégedet
Igaz, 's jó embernek tartottalak, —
De meg bocsáss, ha bízodalmám
Erántad meg csorbult, mert nem tudom
Ki vagy — — Tégy hát igaz vallást — vezess

Házodba — hadd lássam szüleidet.
 Ez olly nehéz csak nem lehet,
 Ha tiszta mint monád Hugom
 Eránt való szerelmed — végezd el
 Tehát magadba, hogy mi teendő
 Leszel. — — De most igaz valót várok —
 Igaz valót reménylek szivedtől. (Be megy a'Hajlékba.)
 Ráj náld. (Egyedül.)

Demeter! — megyen — magamnak itt hágy
 Kűszködni ön magammal — hogy által
 Lássam, melly éktelen, melly kétés
 Örvénybe estem; a' mellyből ki
 Menekedni nints elég erőm — nints
 Elég tehetségem — Mihez nyuljak? — Ha
 Igaz vallást teszek, lemondok ön
 Magam leg szebb szerentsémről,
 'S Gundát örökre el veszttem —
 A' Résztvevő, az esdeklő
 Szerelmes ifjút el fogadta ő
 'S viszont szerelmét szép jutalmul
 Adá; — de a' kegyetlen Vajdának
 Fiát gyűlölni fogja; nem — nem — azt nem
 Teszem — — De azt meg csalni, azt úndok
 Állartzával hitetni, a' kit e'
 Földön leg inkább kedvellek,
 Imádok; — — az — nehéz. De meg kell lenni,—
 A' körülállás illy csalárd
 Hálóba szövte valómat, a' szív,
 Mint a' Lélek meg fogva vannak —
 Nints mentség — nints szabad választás.
 (Melly gondolatba merül.)

És hogy lessz mint ennek ma holnap
 A' vége? — mit nyerek? Bár merre
 Tekéntgetek, reményimnek szabad
 Partot nem lelhetek. És Atyám! (Fel háborodva.)
 Hah! és Atyám! rettendő gondolat!
 Ebbe az örvénybe el merül
 Örökre eltem leg szebb reménye; nints

Segéd kéz — benne el veszek.

(Csendes ömledező fájdalommal.)

Oh miért!

Mért nem születtem illy csendes hajlékban,
Mért nem fődözte vastag vászony
Romlékony testemet, miért nem
Neveltettem munkás embernek, itt
Az Anya természet csendes keblébe — oh!
Mért nem vagyok hasonló én is
Ezekhez; — Oh Egek melly boldog — melly
Szerentsés volnék, mert itt el vonulva
A' nagy világtúl éltetemet nem szabnák
Hiú szokások, 's a' szív sok
Szép ösztönit békóba nem
Szorítanak hideg fel tételek,
És annyi szív epesztő aggodalmak.
Kérkedne osztán bár kiki szép sorsával,
Tetézve arannyal lépjen a' világba,
Játszon a' ditsőség fény koszorújával,
Ragyogjon személye leg főbb méltóságba;
Én szebb örömök közt folytatnám éltetemet
A' bájos szerelem édes kebelében,
Házomba vezetném Gundát mint Hölgyemet,
'S boldog szegény lennék az ő hív ölében; —
Tündér képzeletek! mit játszatok velem,
Ha nintsen lehetőség, ha nints segedelem; —
Hiú alkotmánytok nem oltják lángomat,
Sőt csalárdul tépik szép boldogságomat.
(Be megyen a' Hajlékba — a' kárpit le fordul.)

Máso-

M á s o d i k F e l v o n á s.

E l s ő J e l e n é s.

(Pompás szálla a' Vajda várában ékessen meg világositva.)

Keledy. Dezső.

Keledy.

Nem — a' mit én ezen várban láttam
'S hallottam, azt képzelni sem
Tudtam. Már ez sok! — Így tiporni, illy
Nehéz igába szorítani a' szegénységet,
Az szörnyű, illy bánás embernek nem való.
Szerentse Erdély országnak, hogy olly
Kevesét gondol Stibor vele,
És rettentő jelenlétével olly igen
Ritkán zavarja, 's háborgatja
Lakosit. Most én hazámba vissza
Térek; nem jó itt lakni, mert veszélyt
Hord itt minden pillantat.

Dezső.

Engemet ki

Elégít Rájnáld annyi bús óráért,
Mellyet Stibor szerez — bár hasztalan
Ne esne fáradságom, és Rájnáld
Az erkölts ösvényén híven meg
Maradna.

Keledy.

Már régen mellette vagy?

Dezső.

Azolta, hogy 'Sigmund Király Stibort
Erdélyi Vajdának nevezte.

Stibor Vajda.

C

Keledy.

Valóban! nem kis áldozat volt, illy
Emberrel mint Stibor fel tenni, 's vele még
Ezen sikos pályára lépni. Meg vallom,
Hogy engem, bár nem állok semmiféle
Szövetségben Stiborral, még is eggy
Félelmes érzet el rettentátkot,
'S halált tenyésztő rettentő körétül.

Dezső.

Hazámért tettem ezt — nehogy Rájnald
Attyának nyomdokát kövesse;
'S belölte egy derék Hazafit, 's vitézt
Neveljek; — Így tehát a' dolgot úgy
Intéztem, hogy nevendékem, míg el
Nem hagyja a' gyermekség hajlékony
Korát, távol legyen mindenkor
Kegyetlen Attyától. És áldom azt
Az órát, mellybe azt tettem;
Mert messze a' gonosz példátul,
Rájnald jó és szelíd ifjú lett.

Keledy.

Nemes szándék! Barátom! Vajha illy
Nemes szív, 's nem haszon keresés,
Nem szolgálai hér vezérelné
Az ifjúság nevelőit.

Dezső.

Tíz egész

Eszkendőkig nem látta Rájnald
Attyát; szünetlen vélem volt Posonyban.

Keledy.

Nem foghatom meg, hogy tudott Stibor
Fiától olly soká távol maradni;
Pedig szeretni látszik őt.

Dezső.

Nem bánta, mert Dobrochna a' szegényt
Ki tolta szívéből, azért hogy
Tulajdon gyermekét szerentséltesse.

Keledy.

Nem értelek — tehát Rájnáld nem
Dobrochna gyermeke? — —

Dezső.

Nem; Stibor

Előbbi hitvesétől — Vajdasy
Borbálától; — szelíd és áldott
Asszonynak hirdetéek ötét —
De Rájnáldot szülvén, meg holt a' jó.

Keledy.

De fent maradt Rájnáld fiába
Emléke, és nemes természete.

Dezső.

Dobrochna jött annak helyébe
A' Vajda őt jegyezte el,
Őt a' pokol szülőtjét, mert Stibort
Magát is fel halladja sok
Kegyetlenségekben; kinek szerelme is
Dühösség, fertelem; 's szívének minden
Verése, vér után kiáltoz.
Ez szült utóbb Stibornak egy Fiát,
'S hogy annak használjon, szünetlen
Üldözte Rájnáldot, 's ki tépte marta
Attyának szívéből; — azonban ő is meg
Csalatkozott, mert a' halál
Váratlan el ragadá Fiát — 's így
Rájnáld még is csak egyetlen maradt.

Keledy.

Hálá az Ég urának! úgy is illy
Gonosz vérnek rajzatja, jót nem
Teremhetett.

Dezső.

Így lévén a' dolog
A' Vajda kéntelen vólt egyetlen
Fiát magához hívni; most tesz egy
Eszkendőt hogy mi el jövének;
'S leg első érkezésünk mindjárt melly

Borzasztó volt, mert éppen akkor egy
Szolgát a' Vajda meg gyilkoltatott,
Azért; hogy ő véletlen kedves
Kutyáját meg találta ütni.

Kele dy.

Hah!

Embert — kutyáért! szörnyűség! — —

De z s ö.

Azolta véle itt lakunk.

Kele dy.

De szólj!

Miként van az, hogy büntetlen Stibor
Így bánik a' Magyarral?

De z s ö.

Ő hatalmas —

Ki véthet ellene? — A' Király nagyon
Kedvelli őt; sok jószágit —

Nagy birtokát is attúl nyerte el
Jutalmúl. Mint magad tudod Stibor
Bátor vitéz — 's nagyon gazdag; —
Ő a' Királyt mint fegyverrel, mint
Pénzel segíté, a' midőn 'Sigmond
Meg fogva tartatott.

Kele dy.

Hogy ő vitéz

Azt rég hallám; de mind az csak kevés
Erköls, a' számtalan gonoszságok mellett.

De z s ö.

Eggy szóval a' mi csak nagy és alá való
Jó és rossz, nagy mértékbe fel találhatod
Stiborba; — gyengeség, 's erő változnak
Keblében; ő hol ember, hol pedig
Ördög. Természetét leg inkább
Rajzolja, e' várnak fel építése.

Keledy.

Beszéld el kérlek — úgy is őt nem
Esmérem; mert csak három napja, hogy
Hazám dolgába itt vagyok —

Dezső.

Midőn 'Sigmond Király Stibort a' Vág —
Mentébe fekvő földekkel meg
Ajándékozta, akkor építette ő
Ezen várt, 's a' Bolond tréfája vitte
E' ritka gondolatra. Halgasd csak!
Egykor Stibor nagy társasággal
Ezen tájban vadászott — el fáradván
A' társaság le dőlt a' vén tölgyek
'S cserfák alá pihenni, és
A' Délt, beszéd, 's jó bor között
Mulasztni. Beczkó a' Bolond is
Jelen volt; 's a' mindég komor Vajdát
Jo kedvel, és találmányos tréfákkal
Egészen fel vidittá — erre azt
Kérdé Stibor vig társaságátul,
Hogy mit kívánna mind egyik közállak,
Ha ő be tellyesíteni azt
Fogadná; a' válasz miként gondolhatod
Sok féle lön; ki ezt, ki azt kívánta.
Beczkó, a' többek közt azt kérte, hogy
Azon magos fel álló bérczre
A' Vajda neki egy szép várat
Égik meredt tornyokkal építsen.
A' Társaság nevetett, 's minyáján
Lehetetlenségnek gondolák.
Stibor halván ezt fel kiált — mi nem
Lehet nekem? — 's hogy azt lássátok;
Tehát esztendő mulva a' leg szebb
Vár készen áljon az egész országban;
'S Beczkó nevét viselje.

Keledy.

Büszkö

Fel tétel! —

Dezső.

És szavát meg is tartá
Stibor; mert másnap mindjárt dolgosokat
Rendelt ki, a' kik útakat vágtak,
'S állást csináltak a' sziklára, melly
A' hegy tetőig fél meredt; osztán
Strázsákat állított ki, kik mind
Az utazókat fel fogták, és
Dolgozni kényszerítették. Ha
Nemes vólt azt házába jól
Meg vendéglé — de szolgáit
És lovait a' vár építésére
Fordítá. — Így — csak így lehetett
Ezen roppant várt a' ki tett
Időre el készétni, és csak egy Stibor
Tehette annyi emberek
Fel áldozásával.

Keledy.

Meg vallom ritka

A' gondolat de nem nehéz
Erőszak által azt valóvá tenni.

Dezső.

A' Vajda jön — áljunk mi hátra most
(Magokat hátra húzzák.)

M á s o d i k J e l e n é s .

A' Vajda, Dobrochna, Beczko, Bo-
leslav, és az előbbiek.

Dobrochna.

Ne ügyelj senkire is kedves Férjem!
Ne adj helyt semmi irgalomnak,
Ez a' nép könnyen el felejtí azt
A' tiszteletet, mivel mindenkor az —
Urának tartozik — ha csak kemény
Példát nem lát. Erővel és

Vasvesszővel kell őket kényszeríteni
A' jóhoz.

B e c z k ó.

A' jóhoz? szeretném

Azt látni mint kezded jótéteményedet —

Vas vessző nem kívánatos eszköz.

Ha inség 's fajdolom — valják jóságodat

Lántz 's Békó hirdetik vasas kormányodat —

Akkor — bár tisztelem személyedet —

De el tiltom jótéteményedet — —

V a j d a.

Rémítő példát adjon ez

A' Rab; 's rettegve lássák társai

Miként jár az, ki ellenem

Makatskodik.

D o b r o c h n a.

Nem is használ

Kegyelmed semmit is; sőt zendülést

Gerjeszt csalárd szívekben — A' Pórnak,

Engedni nem lehet, mert szüntelen

Mérges Boszút forral Keblében az

Uraság ellen — Javaslok én azért

Még súlyosabb Igát készíteni

Szolgáidnak, ha csak békébe

Akarsz tovább is élni itt Magyar

Országban.

K e l e d y.

Az minálunk nem szokás —

Böcsánatot Stibor! de mindennek

Vagyon határa, 's a' ki azt keresztül

Töri, az — maga el szakasztja,

A' kötelesség lántzát.

V a j d a.

Én arrúl

Tudok felelni, a' mit ön magam

Cselekszek; és érett velöm nem kér

Tanácsot tőled — nem szorultam még
Reád!

Kele dy.

A' természet törvénye nem
Tanáts; 's azon szép ösztön, a' melly
Az ember keblében fakad,
És irgalomra mint jótéteményre
Gerjeszti a' szívet; nem a' velő,
Ném a' fej kérkedő mive.

Vaj da.

Mint tetszik úgy vedd, nékem az mind egygy —
Én úgy cselekszek, a' mint ön magam
Ítélem leg jobbnak.

Beczkó.

He földi! nem tudod —

Hogy a' süketnek szó — a' vaknak tükör
Nem használ? szólj mikor kell, és egyél
Ha van; mi a' haszontalan beszédet
Ki szoktuk jól nevetni. 'S hogy csudálhatod
Stibor Komám vadságát — én igen
Természetesnek látom azt; miért
Akarnak a' parasztok is minden nap
Jól lakni; vagy tán fel ruházni
Magokat; — holott Ádám első Apánk
Derék ember volt, 's mesztelen járkált —

Vaj da.

Beczkó!

Dobrochna.

Igen könnyen beszélsz; vigyázz,
Hogy ben ne süljön nyelved éles
Fullánkja.

Beczkó.

Ezt a' gondatlan Barátomat
Tanítgatom, hogy a' sovány szónál
A' halgatás mindenkor többet ér.
Mert a' szó csalfa szer.
Sokszor bajban kever.

Ki ejtve halgatag
Házodban tüzet rak —
De a' jó halgatás
Soha vermet nem ás.

Vajda. (Boleslavhoz.)

Boleslav! azt a' rab parasztot
Ki ellenem ki kelt, holnap reggel
A' többieknek például nyakasztasd
Le; had lássák által, hogy ők szolgálni
Születtek.

Boleslav.

Híven meg lessz, a' mint
Parantsolod.

Dobrochna.

Stibor még ez kevés; —
Lófarkához köttesd, 's úgy hirtzoltasd
Ot a' falukon keresztül — osztán
Feje ékesétse várunknak tornyát.
Magam jelen leszek; 's ha eggy azért
Még zúgolodni merne, azt leg ott meg
Fogatom, 's hasonló büntetés alá
Vetem.

Vajda.

Szabad kezét engedek;
Kénnyed szerint mivelj. Nem kell
El gyengéltetni a' szolgát, mert még utóbb
Fejére nyöll az embernek; pedig
E' nagy fejeskedésnek az minden
Oka, hogy jóbbágyaím nagyon könnyen
Élnek; nagyobb adót kell vetni
Reájok; a' szegénység majd meg
Alázza őket.

Dobrochna.

És ha ellenkeznek,
Kinoztasd rendre őket — a' faluk
Inkább maradjanak pusztán el hagyva

B e c z k ó.

Böltsen van Asszonyom felét
Ölesd meg jóbbágyidnak; a' másik
Fele úgy is el hágy — osztán csak magad
Maradsz az élet kertjében, mint
Egy szaroz rózsabokor, melly már
Levelit hullajtván csak tüskéje
Marad fel.

D o b r o c h n a. (Meg bántódva.)

Melly téged meg szúr

És pörgő nyelvedet meg is .
Pihenteti.

B e c z k ó.

Nem szép Asszonyom!

Miolta néktek van szerentsém
Szolgálni, olly kemény kéreg burítja
Már testemet hogy semmi szúrás.
Nem árthat annak. Osztán a' Bolond
Szabad nyelvet hordoz; — mert úgy is
Tarka ruhájánál
Csörgő sapkájánál
Mindég kész szájánál
Nints néki más értéke —
Úgy az ártatlanság
Kegyesség és jóság
Szelíd irgalmasság
Az Asszony leg szebb éke.

D o b r o c h n a.

Még is talállok én módot melly
Meg fogja a' Bolondot is
Alázni.

B e c z k ó.

Asszony vágy; legyen tied az
Utolsó szó. —

V a j d á. (Boleslavhoz fordul.)

Boleslav! — meny. osztán,
'S szedd össze a' ki mért adót

Jószágaimban, 's a' ki nem tud
Fizetni, azt taszítsd ki házából,
'S foglald el mindenét.

Boleslav.

Úgy lessz kegyelmes

Uram! —

Vajda.

Hogy hasztalan ne fárodjál,
Tehát azon bűnös paraszt
Vagyonjából kielégétlek —

Beczko.

Boleslav sajnállak!

Boleslav.

Vallyon miért? —

Beczko.

A' rozsdás kardnak szeglet a' helye;
Ajtó megé vetik a' romlott szerszámat; —
Igy jársz te is, mert a' világ elől
Füstös kalibába rejtezel.

Boleslav.

Uram kegyelme adja, már az is
Szerentse — és tudom betsülni.

Beczko.

Meg vetve el veti a' Hóhér
Azon kötelet, melly neki szolgált a' szegény
Bűnös nyakán. Boleslav! már ugyan
Te nagyra vitted dolgodat.

Boleslav.

Híven

Szolgállok; — annak im méltó bérét veszem.

Vajda.

Elég immár vetélkedéstek! (Dobrochnához fordúl.)
Dobrochna! kedves hitvesem; te
Ki házomnak diszét mindég emelted,
Légyen most is gondod, hogy a' vendégek úgy
Fogattatassanak, miként méltóságom
Nemzetségem, 's bő értékem kívánják;

Ne kémélj semmi költséget, hírnök
Nevünk fentartására, 's a' tellyes
Pompára; lássák ők szerentsémet
'S mire vitt vitézségem, 's Királyom
Kegyelme; — lássák hogy Lengyel Stibor
Itt is ditsőségére él nevének,
És nemzetének. Én reád bízom
A' belső házitartást, rendölést,
De a' külső mulatságot magam
El iutézem.

D o b r o c h n a.

Reám számlálhatsz! — férjem.

Ditső neve engem is mindenkor érdekel.
Légy abba meg győződve, hogy, nemes
Vendégjeink örömmel válnak el
Tőlünk. Hol Rájnald? déltől fogva nem
Láttam.

D e z s ő.

Talán sétálni van —

D o b r o c h n a.

Az az ifjú minden nap magánosabb;
'S ábrándozóbb lesz! — Már ha most is úgy
El hagyja ő magát, utobb mi lesz
Belölle?

V a j d a. (Dessöhöz.)

Hogy téged melléje adtalak
Nem gondoltam, hogy őt kesergő
'S pityergő asszonynak fogod nevelni;
Azért ha csak nehéz boszúmat el
Kerülni óhajtod szakaszd ki hát
E' gyáva érzeményeket szívéből; —
Az én Fiam valódi férjfiú legyen,
Ne eggy nyögő állat, a' melly szemét
Sem tudja bátran a' világba fel
Emelni. — —

Dezső.

Én Rájnálról minden szépet és
Jót mondhatok; sőt még azon örülök, hogy
Taníttásim mellyébe olly szép 's hathatós
Gyökeret vertek. De a' mit hosszas
Iparkodásom épített; azt én magam
Le nem rontom soha. — —

Vajda. (Hirtelen.)

Nem? hát én fogom!

Tudd meg — hogy holnap el hagyod
A' váromat; köszönd, hogy éltedet
Viszed ki innen épen — már azt csak
Tapasztalhattad hogy Stibor
Ellenkezést nem szenved.

Dezső.

A' mint

Parantsolod! meg nyugtat engem az,
Hogy híven el jártam kötelességemben.

Dobrochna.

Az Uré mindenkor a' tellyes akarat,
A' szolgának vak szófogadás illik —

Dezső. (Méltósággal.)

Magyar nemes vagyok, nem szolgád —
Én kéresemre nem parantsra vettem
Által Fiadnak nevelését.

Vajda.

Nem véltem én,

Hogy választást ne tudjál tenni az
Igaz valódi férjfiú érdem,
Erő, 's idétlen érzetek között.
Szemesség 's hátor szív kell a' világban,
Hogy a' porbúl magát az ember fel
Emelje; és különböztesse; nem
Könnyek, nem ájtatos sohajtások.

D e z s ő.

Bár melly szempont intézi tetteted —
Ugy tartom, 's érzem én, hogy a' vitézség
El veszti érdemét emberség nélkül.

V a j d a. (Büszkén.)

Nints kedvem arrul értekezni veled.
Menny oda; hol érző szívedet nagyobbra
Tudják betsülni; itt nekünk reá
Nints szükségünk! (Beczkóhoz fordul.)

Bolond! királyi

Jutalmat nyersz tőlem, ha más
Lelket, más érzeményt öntessz fiamba.

D e z s ő.

Megyek tehát!

V a j d a.

Nem tartalak —

Menny! a' hová tetszik. (Hevélylen.)

D e h o g y t e i s

Nagy lelkűségemet tapasztaljad — (Ki húz egy er-
szényt övjébül, és Dezsőnek nyújtja.)

Vedd ezt; 's tanuld meg, hogy többször
Az Úrnak sorsa az, — haszontalan
Embert fizetni, és táplálni.

D e z s ő. (Méltósággal.)

Ámbár arany sárkány tündöklék mellyeden,
Ámbár te engemet megvetve illetél; —
Azért még sem cserélnék én veled; —
És még a' koldus bottal is reád
Csak szánakodva nézhetnék; Ezen ércz
Emelt Uraságra; — (Az erszényt lábához veti.)

I m m e g i n t

Porban hever — nints szükségem reá. (Elmegyen.)

V a j d a.

Melly gyáva büszkeség! Bolond! te még
Nem is nevetsz? Haha! a' féreg vonaglik —
Bolond! miért nem szólsz? —

B e c z k ó.

Ez a' Tanító

Annyit beszélt — 's olly nyilvánlagosan;
Hogy fejtegetni azt — szükségtelen.

D o b r o c h n a.

Hol vólt karod — kardod Stibor!
Hogy türheted szolgáltnak illy
Rút illetését.

V a j d a.

Ö boszumra

Sem érdemes. Boleslav! vedd ki őt
Várombúl; holnap itt ne lássam. (A' földön heverő
Erzsönyre mutat.)

Hív szolga! ez legyen tied — —

B o l e s l a v. (Nagy örömmel felvesszi.)

Kegyelmes drága jó Uram!

B e c z k ó.

Nem de tetszik a' jól meg tölt erszény!
Nints is ennél a' földön, drágább kény;
Mert a' kinek zsebjéből ez ki kandikál
Arra mindjárt ezer jószág és áldás száll.

V a j d a. (Beczkóhoz.)

Beczkó! miként mondtam! csinálj
Fiambul férjfiút, akár melly úton.

D o b r o c h n a

Tedd álmait nevetségessé
A' mellyeket tudós nevelője
Fejébe öntött, 's meg gyógyul — mft
Tisztelni nem tudunk; azt könnyen el
Felejtjük.

B e c z k ó.

Bizzatok reám őt — én

Ki forgatom valójából. De még
Tiszttem tart, sapkámát te hordozd
Nagy Vajda; — hogy tovább ható legyen
Tanításom; mert könnyen meg lehet,

Hogy a' csörgést jobban kedvelli majd
A' lassu böltességnél.

Vajda.

Böltset

Ne is faragj belölle. Ő Úrnak
Született; — szüksége nints reá. — —

Dobrochna.

Az asztal már terítve áll;
Arany bilikomba csillog a' jó bor
Stibor! ha tetszik hát kövess engem.

Vajda.

Megyek kedves! (Boleslavhoz fordul.)

Boleslav én bízok

Te benned; mindent jól végezni fogsz,
Még holnap vissza várlak tégedet.

Dobrochna.

Ne kételkedj! jelen leszek magam,
Engem mulattat illy öldöklő játék
És a' sok jajgatás — kérés — sírás, —
Káromlás, — átkozolódás — rettegés —
Nevetségre fakaszt; jer tehát kedves. (El a' Vajda-
val és Boleslávval.)

Keledy. (Utánna néz.)

Rettentő pár! mi lenne a' világban
Ha e földön sok ilyen élne, és
Dühödne. Én Dezsőt sajnálom, ő
Külömb jutalmat érdemelt.

Beczkó.

Kinek

Szeke­rén üllsz annak nótáját dudoljad,
Elég erőd ha nints gyalog is
El érni czé­lodhoz.

Keledy.

Rájnald nemes

Erköltse a' szorgos tanító
Munkája — 's attúl szebb bért várhatott.

Beczkó.

Beczkó.

Tigris, Tigrist nevel; — szeléd Bárányt
Fészkebe nem szenved; — nem tudta azt
Dezső — ha tudta, türje békével.

Harmadik Jelenés.

Dezső, az előbbiekr.

Dezső.

Barátom Beczkó! eggy szót csak veled. —

Beczkó.

Talán bucsuzni jöttél? hadd el! én
Azt jól tudom, hogy menni, jönni kell
Az embernek, még e' földön botorkál.

Dezső.

Egy kéréssel jövök; halgass meg! Én
Az éjjel el hagyom Stibor várát —
Talán már többé Rájnálddal nem is
Beszélhetek; Beczkó! reád bízom
Öt; — légy te pártfogója, 's őrizd meg
Minden gonosztul —

Beczkó.

Illy ajánlást hogy

Tehetsz Bolondnak — az nem gondol azzal,
Ki mit cselekszik, és ki mit, 's hogyan
Érez; nevetni szokta ő az emberek
Sok gyengeségeit — használni olykor — —
De javítani — — bajjos állapot —
Homok épület, — jót nem gyümölcsöz —
'S a' régiért fárodni bizony kár.

Dezső.

Igy hát te benned is csalatkoztam!

Beczkó.

Ki szüntelen levegőbe néz
Gyakorta az meg botlik a' földön.

Stibor Vajda.

D

Dezső.

Jó és bölts embernek tartottalak!

Beczkó.

Én tetteimnek nem vagyok harangja; —
Ha az vagyok, minek te tartál —
Jól van; ha nem lennék az — akkor
Magadra vess, hogy vetni óhajtván
Jobb magra nem találtál. Külömben
Nem egygyezünk meg a' böltseséggel.

Dezső.

Sajnálom!

Beczkó.

És miért — A' böltsesség
Ugy tartom én, az ember orrához
Hasonló; a' részek mellyek az orrot
Formálják, egymáshoz hasonlók;
Még is különböz minden embernek
Az orra. Elj szerentséssen — (El megy.)

Keledy.

Ezt a' Bolondot én leginkább
Becsülöm Stibor várában —

Dezső.

És méltán!
Stibornak ő — maga tudja csak kemény
Szívét meg törni, és vad indulatját
Gátolni. (Trombita barsog.)

Keledy.

Mit jelent ez? melly öröm hang?

Dezső.

A' Vajda egészségére isznak;
Vigadni ő másképp nem is tud.
Vagy bornak, vagy vérnek kell folyni.

Negyedik Jelenés.

Rájnáld. Dezső. Keledy.

Rájnáld. (Sietve.)

Dezső! — —

Dezső. (Keledyhoz.)

Barátom — —

Keledy.

Értelek! légy boldog! (Elmegy.)

Rájnáld.

Dezső mi történt? szólj! Atyámat

Miért gerjesztetted haragra?

Oh! most el nem veszíthetlek tégedet —

Most — most szívedre leg több szükségem

Vagyom.

Dezső.

Mi el válunk ugyan,

De mind addig közel leszek hozzád,

Míg szíved és természeted nem változik. —

Rájnáld! — betsüld tiszteld Atyádat,

De mindenben kövesd ön szívedet.

'S ha eggykor Úr leszel Stibor

Nagy birtokában, és a' végezet

Jobbágyaid sorsát kezédbe adja,

Akkor tekénts d úgy őket, mint

Halandó társaidat — kik véled eggyütt

Eggy célra, 's eggy agyagból vannak

Teremtve. Ne terheld őket hasztalan;

És árulót soha sem nevelsz —

Élj a' hazának, élj Királyodnak,

'S nevedre tartandó dicsősség terjed — —

A' hol lehet tégy jót; mert a' kegyesség,

Az irgalom teszi a' föld Naggyait —

Nagyokká, 's földi Istenekké.

D 2

Ráj náld.

Ne hagyj el! óh Dezső — —

Dezső.

Atyád akarja — meg

Kell lenni.

Ráj náld. (Hirtelen.)

Hát maradj a' szomszédságban,
Tisztességes lakást szerezni én fogok.

Dezső.

Úgy nem — ha már nyilván meletted nem
Lehetek, tehát titkon se maradhatok.
Már nekem itt tovább mulatnom nem
Lehet —

Ráj náld.

Dezső jér — oh jér kedvesemhez —
Békébe ott élj; ott jobb emberekre
Találsz! — —

Dezső. (Csudálkozva.)

Mit szóllasz! kedvesedhez? —

Ráj náld.

Hah! már kijött — legyen tehát —
Nem titkolom tovább kedves Barátom!
Én — én szeretek!

Dezső.

Ráj náld! — s én most tudom meg azt?

Ráj náld.

Botsáss meg — mert nem bizodalmatlanság —
Hanem félelmem tartott vissza
Mind eddig a' szíves vallástúl. —

Dezső.

'S kire eshetett szerelmed? én ezen
Tájban nem esmérek te hozzád
Hasonlót.

Ráj náld.

Nem gazdagság, nem magas
Születés, nem ösek, nem méltóság,
Uraság nem jegyzi kedvesem',
De szépség, kellem ártatlanság,

És angyali Jóság. Óh Barátom! én
Csak egy szegény paraszt Leányt szeretek.

D e z s ö. (Meg ijedve.)

Boldogtalan! tudod ki vagy? tudod ki
Atyád? —

R á j n á l d.

Ne költs fel álamból!

Jól érzem azt, hogy a' valóság nékem
Rózsákat nem termend; hogy csak kevés
Öröm, de mérges fájdalom, leszen
Sajátom. Óh de Gundát el nem hagyhatom;
Nem — őt kerülnöm nem lehet; —
Mert nála nélkül úgy is életem
Nem lelne enyhülést, nem lelne
Nyugalmat.

D e z s ö.

Meg vallom; korábban
Mint sem véltem szíved fel ébredt;
Rájnald most sajnállak.

R á j n á l d

Te sajnálsz?

'S én most vagyok szerentsés.

D e z s ö.

Bár édes

Szerentséd állandóbb lehetne; —
Rájnald most nehezen válok el tőled;
Legyen bár hív szerelmed tárgya
Méltó vagy méltatlan, de boldog véget én
Nem jövendölhetek.

R á j n á l d.

Meg ő engem szeret,
Boldog leszek. Romoljon a' világ,
Tornyozza ellenem magát minden
Bal környülállás, csak Gundát
Enyimnek mondhattam, nem rettegek.

Dezső.

Miolta érzed ezt a' gerjedelmet?

Rájnád.

Midőn Atyám Posonybúl vissza hítt
Emlékezel tudom reá, hogy ő
Azon nap éppen egy parasztot
A' vár gödrébe vettetett, azért,
Hogy meg találta ütni kedves
Kutyáját.

Dezső.

Borxadok most is, ha csak
Eszembe jut.

Rájnád.

Nagy rémülés fogta
El lelkem akkor, és bámulva néztem
En a' jelenvalókra, kérő
Engesztelő szót vártam ő tőlök —
Hijába nem vőlt irgalom benne.
Akkor magamba el tökéllém
Atyámnak hirtelen tettét ki
Pótolni a' szegény meg öltnek hátra
Hagyott árváin; 's ezzel a' szándékkal
Titkon le mentem hozzájuk. De hogy
Esméretlen maradjak, egy paraszt ruhát
Vettem magamra. Oh Barátom! akkor
Láttam Gundát, egy felséges teremtest,
Mellynek mássát csak hasztalan keresnéd;
Bájos setét szemét reám vetvén,
Első tekintete a' szívembe
Esett. Így termett — így nőtt szerelmem; —
Melly éltemnek leg szebb élelme, és
Leg szebb malasztja; a' mellyen kívül
Nints más kíváratom, nints más reményem.
Ott a' hegyen túl egy kies völgyben
Számára kis hajlékot vettem, ott —
Ott látom őt mindennap, és minthogy
Magához engem is hasonlónak

Tart; a' külömbség nem zavarja tiszta
Örömünket, 's éltetnek csak onnan
Számolhatom leg édesbb napjait.

Dezső.

Engedje a' mindenható! hogy ezt.
A' szép virágot a' hideg valóság
Ne tiporja el, 's első szerelmeitek
Édes kelhében öldöklő méreg
Ne röjtödzön. — Jó ifjú! sajnállak! — —

Ö t ö d i k J e l e n é s.

Boleslav, Dezső. Rájnáld.

Boleslav.

Rájnáld kereslek mindenhol; siess
Atyád akar te véled szólni.

Rájnáld.

Mindjárt jövök! csak menyj! —

Boleslav.

Nem hagylak el —

Veled kell mennem, így parantsolá
Uram.

Rájnáld. (Fajdalmasan Dezsőre
borúl.)

Dezső! — —

Dezső.

Rájnáld légy hát boldog!

Tartsd híven azt szívedben, a' mit
Tőlem tanultál — — légy szerentsés — — (Szé-
va el áll.)

Rájnáld.

Ne — oh ne bútsúzz; azt nem türhetem — (Titkon.)
Maradj szobádban, még az éjjel látlak.

Boleslav. (Dezsőhöz.)

Osztán Barátom — —

Dezső.

Értelek — nem késem — (Ráj.)

nálához fordul nagy érzeménnyel.)

Fiam! Barátom! — légy boldog!

Rájnáld.

Dezső — még látlak! — bár mi történnen.

(El megy Boleszlávval.)

Dezső. (Egyedül.)

Jó lélek! éltednek kínosb szakassza

Kezdődik; és bámulva nézed majd

Borulni egyenként azon

Fény pontokat, melyekre mind addig

Riváncatos szemmel tekintél.

Tündér reményidet lassanként el

Enyészni látod, 's jaj néked, ha nem

Találsz vigasztalást szívedben —

Fogékony Lelked a' gonoszt is édes

Érzettel ált' ölelni fogja; bár

Későn ne lássad meg csalattatásodat —

'S a' forró érzetet hideg lemondás

Ne kövesse. Lépj tehát be a' nem esmért

Világba — kezd el kétes pályádat;

Az ártatlanság védő angyala

Késérjen, és erősítsen. (El megyen.)

Hatodik Jelenés.

(Várudvar, előleg Torony, melynek rostély ajtajánál Szolga áll lándzsával, és a' bezárt Mátét strássálja. Hold világcsendesség.)

Máté. Szolga.

Melly szép, 's gyönyörű utolsó estvém!

Sajnállak földi, hogy miattam itt

Kell éjszakáznod.

Szolga.
Semmi az; bár

Virradna immár! — —

Máté.
Hogy van az

Idő? —

Szolga.
Riált már a' kakas,
Éjfél el múlt, a' várban is minden
Le csendesült.

Máté.
Miként tud szívtelen
Úrad nyugodni; meg nem foghatom! — Nem
Ordítja őt fél a' rossz lelkesméret

Szolga.
Nints arra gondom; ő fizet,
Én szolgálom.

Máté.
Botsáss meg földi —
Inkább meg halnék mint segédje
Lennék sok fertelmes tetteinek.

Szolga.
Jobb készülj a' halálra —

Máté.
Könnyen hal
Az ártatlan; kívánom, hogy te is
Illy tiszta szívvel költözhess
A' más világra.

Szolga (Fülel)
Melly zaj ez! (Visszálódva.)
Ki vagy? — szólj! nem szabad lármázni
Itt senkinek. Hej! szólj! ki vagy?

Hetedik Jelenés.

Beczkó. Máté. Szolga.

Beczkó. (Danolva ki jön, és egy kulacsot tart kezébe.)

Még az ember tud mozogni,
És a' világban forogni,
Addig ugyan mindenkor
Csak egyedül a' jó bor
Ad néki vigszágot,
Lég szebb mulatságot;
De ha eggyyszer már az sem kell,
Félre akkor az étellel,
Mert nints néki érdeme
Se öröme kelleme,
Nints gyönyörűsége,
Semmi édessége.
Ha már jó bor, szép szerető
Szabadság, és eggy hív barát
A' szívet ált nem járja;
Akkor jobb ha a' temető
Az embernek hideg porát,
Fel veszi, és el zárja. — —

Szolga.

Tevagy Bolond? be vig kedvet hoztál
Magaddal!

Beczkó.

A' ki hol bízik,
Az ott bízik; hol a' szív ott a' kints —
A' tölt kulacs mellett Beczkó nem búsul.
(A' kulacsot Szolga előtartja.)
Nézd csak! pedig tele van!

Szolga.

Szerentsés

Bolond! nints olly jó dolga az
Okosnak.

Beczkó.

El hiszem; tanulj azért

Okos lenni, ha már az vagy, akkor légy
Bolond; de jól vigyázz, hogy a' Bolondság
Hasadnak használjon, 's ne a' fejedbe
Mennyen! kit strázsálsz itt?

Szolga.

Eggy vakmerő

Parasztot, a' ki meg bántá Urunkat.

Beczkó. (Be kiált Mátéhoz.)

Nem mondám földi! kettőt nem tanácsos
Macskára bízni; a' gondolatot, 's az
Igazságot.

Szolga.

Be könnyű a' tanács,

A' tölt kulacs mellett.

Beczkó.

Mint látom néked is

Hibáz kis Lélek — itt van hát igyál!

(Néki nyutja a' kulacsot.)

Szolga.

Nem — ébren kell maradnom.

Beczkó.

Rajta csak

Igyál; ki tudja majd mikor lessz

Szerentséd illy jó borhoz.

Szolga.

Add ide! (A' kulacsot el-

veszi, és iszik.)

Beczkó (Félre.)

Oh földi Nektár! most mutasd erődet —

Üsd le, lábárul ezt a' tisztelődet.

Szolga.

Eh! felséges Bor —

Beczkó.

Valóban jó
Bú oszlató
Szív nyugtató
Fej tisztító
Boldogító jó bor ez,
Kedvet 's örömet szerez

Szolga.

Jó a' nagy Úrnak!

Beczkó.

A' kitsinnek jobban
Esik, mert ritkán jut hozzá. — Igyál!

Szolga.

Sok lessz! — —

Beczkó.

Nézd jóvoltát, ne mértékjét!

Szolga.

A' Porkoláb ha meg lát! — félek — én — —

Beczkó.

Az álom nyomja azt; a' bor le fekteté.

Szolga.

Ha úgy van! Isten néki! add ide. (Isszik.)

Meg ürült Pajtás!

Beczkó.

Még van több is. Tudod

A' jó Bolond félig nem tessz semmit.

A' másik udvarban még egy kulacs

Van a' fa alatt; keresd csak, és meg

Találod azt; — — hozd el — —

Szolga.

Te menyj el érte —

Mint strázsa el nem hagyhatom helyemet.

B e c z k ó.

Én részemet meg ittam — lábaim
Gyengék nem engednek sokat lépdeznem.
Osztán — elég a' vas rostély —
S z o l g a.

Hát én megyek!

Vigyázz te addig, mindjárt itt leszek. (El megy.)

B e c z k ó. (Híhez kulcsokat és sietve a' torony ajtaját fel zárja. Mátéhez.)

Hej! földi jer ki most szabad vagy —
Most egy Bolond még menti éltedet,
De hord el innen irhádát, mert száz
Okos se ment meg a' haláltúl még
Eggyyszer ha el fognak. Siess — siess —

M á t é. (Ki jön.)

Melly váratlan segítség! szólj — miként
Háláljam tettetted? csak egy szegény
Paraszt ember vagyok.

B e c z k ó.

Köszönd Stibor

Komám borának —

M á t é.

Éltemet

Nem sajnálom, mert nints azon mit kapni; óh
De el hagyott árváimat, kik Attyok
Nélkül világba vettetvén, hová
Jutottak volna — óh ama szegény
Ártatlanok nevébe vedd örök
Hálámat. A' jutalmat adja meg
Az, a' ki csillagok között felettünk
Kormányoz.

B e c z k ó. (Meg illetődve.)

Oh! meg adta már; midőn

Ezen szívet — De menyj! csak siess!
Mert mindjárt vissza zárlak — Menyj! siess
'S a' kár után őrizd meg nyelvedet.

M á t é.

Jó ember! légy boldog. (El akar menni — eggysszerre
vissza fordul)

Nem — más vesztével!

Menekedni nem kívánok —

B e c z k ó.

Meny! velem

Ne gondoldj, a' mi másnak tiltva van, szabad
Az a' Bolondnak.

M á t é.

Hát ha vétkemért

A' Vajda téged meg büntet!

B e c z k ó.

Ne aggódj

Azon. Hol a' meleg vér 's az indulat
Uralkodnak; Bolond ott a' mester.

M á t é.

Ha várábúl ki űz —

B e c z k ó.

Idélen Róka az,

A' melly egy lyukra bizza csak magát.

M á t é.

Isten veled! (El siet.)

B e c z k ó. (Utánna kiált.)

Meny! a' kerten keresztül —

(Vissza jön — egyedül.)

Kérdés: Bolond valék e' most? — felelet:

Én nem tudom; mert a' szív ösztönöz, de az
Esz vissza tart; 's ezek között Igazságot
Tenni az okosnak is nehéz.

De már akár hogy van csekély tettem
Szerentséltet — 's ha bár Stibor

Meg büntet tettemért, békén töröm,
'S azt gondolom magamba, hogy rövid
Fájdalmam által, több jó embernek

Könnyét le törölöm, és el szárítom. (El halgat.)

Haha! Beczkó most igaz Bolond vagy;
Észed, szíveddel el suhant; — pedig

A' jó — 's okos Bolond nem bizza ám
Eszét a' botlékony érzésre. Vége már —
Meg történt — 's már most eszmélkedni annyit
tesz,

Mint fúvni a' kását, ha már meg égetett.

(A' Tömlöcz ajtáját be zárja, és a' kulcsokat be veti a' rostá-
lyon.)

Hogy a' Tömlöcz üres ne légyen,
A' kulcsokat vetem be. (Körül néz.)

Melly soká

Késik Stibor szolgája — nem gondol

Foglyával — a' kulacsért fáradoz — —

Valóban illy strázsát kívánok én

Minden hatalmasnak, ki önként

És kényszerint intézi a' szent

Igazságot; mert így az áldozat még is

Segédet, oltalmat reménylhet. — —

N y o l t z a d i k J e l e n é s.

Szolga. Beczkó.

Szolga.

Mennyit kerestem a' kulacsot; de nem
Találtam —

Beczkó.

A' hol nincs, ott ne keress.

Szolga.

Talán meg is csaltál?

Beczkó.

Elég legyen

Mit ittál; ülj le csak — nyugodj, mert

Már a' nehéz tököst nem bírja szára —

Osztán vigyázz, hogy el ne szökjön

Rabod — (El megyen.)

Sz o l g a. (Egyedül leül.)

Bolond! meg álj! meg csaltál — —

De úgy kell, hogy tudtam Bolondnak hinni.

(Fel kel és az ajtóhoz megy.)

Paraszt! Hej mit csinálsz — hol vagy —

Haha! lessz holnap! talán csak búsúlsz —

Hej szóllj! Paraszt — (Látván hogy el szökött meg
íjedve tétevéás végre Beczkó után szalad — futtába.)

Hah! Beczkó — (El.)

Harmadik Felvonás.

Első Jelenés.

(Vár udvara.)

Beczkó. Keledy.

Beczkó. (Kalodába zárba.)

Barátom! nem de jó a' széles ágy?
Nézd, hogy vigyáz a' Vajda lábaimra —
Nem irigyled könnyű életemet.

Keledy.

Kalodádat? azt nem —

Beczkó.

Még is — ollykor jó esik

A' büntetés is — mint nekem most —

Keledy.

Szerencséd az, — hogy olly könnyen veszed!
Miért zartak belé?

Beczkó.

Miért ordít a' farkas,

Ha vért soká nem lát.

Keledy.

Mint gondolod?

Beczkó.

Egy szép örömtől meg fosztám Komámat,
Minthogy rabját el szöktetem.

Keledy.

Beczkó! ezen nemes 's szép tetterért
Tisztellek tégedet —

Stibor Vajda.

E

Beczkó.

Ne szólj — ne is

Dicsérj, Bolond azon nem kap soha;
Csak Asszony, és gyermek fülébe
Való az. Hol Stibor?

Keledy.

Vadászni ment —

Beczkó.

'S te el maradtál?

Keledy.

Mert hazámba készülök —

Alig várom hogy meg válhassak,
Nem örvend már az itt való lakás.

Beczkó.

Szalad a' gyenge, vagy szolgál
Vérzik a' bátor, de meg áll.

Keledy.

Rüszkődni a' nagyobb erő ellen
Nem bátorság — —

Beczkó.

Ha a' szív, és az ész

Eggyütt munkálkodnak, meg hódúl a' Világ.

Keledy.

Le rázza könnyen a' hatalmas,
Az ész igáját — a' ki mélyebb
Sebet vág, az lessz nyertes a' csatában.

Beczkó.

Morog, dúl fül a' medve, még is
Csak tántzol a' gyengébb ember szavára.

Keledy.

A' Vajdáné — jön — én megyek. (El siet.)

Beczkó. (Egyedül.)

Menyj! néked is lábad legfőbb értéked.

Rülömben is találom azt, hogy

A' láb, az embereknél többet ér,

A' fejnél — mert hamarabb segít rajtok.

A' gyáva a' félénk — kinél meg álnak

Az ész szerszámai; 's a' szív. hátra

Vonúl; az olly mozgassa lábát, hogy
Meg éljen e' forgó zavar világban.

M á s o d i k J e l e n é s.

Dobrochna. Boleslav. Beczkó.

Dobrochna. (Boleslavhoz.)

Még most se jöttek vissza a' szolgák
Azon paraszthal, kit Beczkó el szöktetett?

Boleslav.

Nem még kegyelmes Asszonyom.

Beczkó.

Ne is reményld, nints kaloda a' lábán.

Dobrochna.

Ezért te még adózol, 's most is
Stibor kegyelmének köszönd,
Hogy életeddel nem fizetted meg
Csalárd játékodat.

Beczkó.

Tehát hibásan

Számláltam így, mert még jutalmat vártam én;
És méltán, mert ha már Stibor Komám
Bolondságért is engemet hizlal,
Nevemre roppant várat építet
Hát még a' jóért mit nem érdemlek?

Boleslav.

Ki adta által néked a' tömlöcz.
Kulcsát?

Beczkó.

Magad.

Boleslav.

Mit! én? Már az nem

Igaz; melly szemtelen hazugság!

E 2

B e c z k ó.

Kérdezd zsebedet, mert a' fejed nem vőlt
Már akkor a' magadé. De vége már
Légy békén Asszonyom; ne taglázd a' Bolond
Tettét, nem illik az hozzád. Beszöld el
Inkább mit álmodtál az éjjel,
Én majd ki fejtem azt.

B o l e s l a v.

Hogy el akarná

Ő mellékezni a' dolgot —

B e c z k ó.

Jobb is —

Mert a' ki a' Bolonddal villong
Maga az nagyobb bolond annál.

B o l e s l a v.

Ki a' vétkest meg oltalmazza, az
Szenvedje annak büntetését.

B e c z k ó.

Jaj a' Galambnak ott, hol eggy éhes
Holló törvényeket szab — 's tellyeséti. (A' torony-
ban trombitálnak.)

D o b r o c h n a.

Mi ez? ki jön!

B o l e s l a v.

Mindjárt hozok hírt. (El megyen)

D o b r o c h n a. (Beczkóhoz)

Beczkó! az eggyyszer most bolondságod
Béilyege ki ment, de máskor nem fog
Használni.

B e c z k ó. (Enyelegve.)

Könnyü vétkes lenni ott,

Sőt még kívánatos, hol eggy szép
Asszony a' Bíró, 's a' kegyelmet illy gyönyör
Ajaktúl halja. Én egészen el vagyok
Ragadva.

Dobrochna.
Hasztalan hizelkedel —
Egy Vajda hitvese nem szorult Bolondja
Dicséretére.

Becz kó.
Meg vallom, mi
Szerencsés emberek vagyunk —
De azt szeretném tudni, hogy köztünk
Mi a' különbség.

Dobrochna.
Csörgő sapka, szolgaság —
Dicsőség Méltóság — ezek között
Hiszem, választani nem nehéz —

Becz kó.
Igaz Stibor komám nagy Úr — jobbágysai
Leg jobban érzik azt; dicső is
Lehetne, ha szép tehetségét Király, 's hazánk
Javára fordítná; és méltán kértem azt,
Hogy vallyon a' Bolondság teszi e' az
Embert szerencséssé, avvagy pedig
Csak a' szerencse Bolondá. — Asszonyom!
Ez a' különbség úgy vélem közöttünk.

Boleslav. (Vissza jön.)
Hatalmas Asszonyom! Szilkovszki,
És Valdimir Lengyel követ
Urak, nagy tarsasággal iváradhoz
Érkeztek, és be szálni óhajtnak.

Dobrochna.
Vezesd be őket — örvendek látásokon — (El
akar menni. Dobrochna vissza hívja.)
Boleslav! —

Boleslav.
Mit parancsol Asszonyom!
Dobrochna.
Előbb zárd fel Beczkó kalodáját
Ostán siess csak a' vendég urakhoz;
(Boleslav fel zárja a' kalodát.)

B o l e s l á v.

Mivel rabunk el illantott, tehát
Magam se megyek ki a' várbúl, még
Uram meg jön.

D o b r o c h n a.

Maradj velem

Még vissza tér Stibor — Menyj! a' követ
Urakhoz; én is tüstént meg fogok
Jelenni. (Boleslav el.)

B e c z k ó.

És te csak nem is
Örülsz? hogy a' rab el szökött.

D o b r o c h n a.

Mit szólassz?

B e c z k ó.

A' ki ártatlan vérben.

Gázol, ne várjon az nyugalmat
Szívének; ön keblébe mártja
Fullánkját.

D o b r o c h n a.

Most ne ábrándozzál,

Hanem készülj mulatni a' vendégeket,
És inneplő ruhában öltözz fel. (El megyen.)

B e c z k ó. (Egyedül.)

A' régiek mezételen képzeletk
A' szent Igazságot magoknak, és
Nem ok nélkül, mert az makulát nem is
Szenved. Most tarka bedros öltözet
Ragyog testén, 's fejére csörgő sapkát
Tesznek, hogy a' község nevesse azt,
A' mit buzgón előbb imádott. — —
Sikos pályám, mellyen járok, de nincs
Öröm, nincs minden jutalom nélkül;
Ha mindjárt a' Bolondnak oltárt nem
Emel a' jövődő — még is kintseket
Szerezhet ő magának, a' jelenlét
Tölt tárházából, és koszorut fonhat
Vig homlokára a' szabadság

Öröken virító szép virágából,
'S az ember még szabad — — szerencsés! (El
megyen.)

Harmadik Jelenés.

(Paraszt szoba — lassanként sötétedik, villámlik és meny.
dörgés hallatik.)

Demeter. (Egyedül mély gondolatba merülve.)

Kegyetlen volt Stibor szegény Atyámhoz,
Irgalmatlan bánt vele, azt tagadni nem
Lehet; szintúgy tehát embertelen
Tettét, fertelmes vétkét meg boszúlni
Illendő — Még is őt — latorként meg
Támadni, és órozva meg gyilkolni; —
Nem — így nem! — illy alávaló szándék
Az emberséggel meg nem egygyezhet; —
Nyilván elejbe lépek, és tettére
Őt vissza emlékeztetvén öldöklő
Vasat döfök mellébe, és fel oldom
Azzal tett esküvésemet. — Legyen
Tehát így; ő is vesszen el, ha mást
Mellette élni nem szenved. Tanulja meg
Utolsó órájába, hogy melly
Mulandó a Világi birtok, és
Hatalom; ha tömlőczök mutatják
Egyedül birását. Nem lehet Stibor
Ártalmas életét tovább sajnálni,
Mert minden perczenetje más ember
Romlása; — vesszen el tehát dijjába
Kegyetlen tettének. (Ömlendezve.)

Nyugott elmével
Ballagtam én egykor ekém szük
Nyomába véres szándékot kebelem

Nem táplált — gond és fájdalom nélkül
Éltem világomat, 's csendes örömök
Közt folytanak vig napjaim; hajlékom
Körében fel találtam én minden
Reményimet, 's nem sóvárogta túl ezen
Véres kíváratim. Most — most — gyámoltalan
Anyám le kötve tart, Hugom szerencsáját
Elmembe forgatom; midőn kedves
Atyám ki ontott vére szüntelen
Boszúra ostoroz. Mihez nyuljak? —
Óh Égi Jóság! légy nekem vezérlőm
Ezen kétése pályán. (A' fergeteg nevededik.)

Melly fergeteg! —

Anyám és Gunda, hol maradnak oly soká?

(Ki akar menni, és egy szegen függő Lándzsza szemébe
tűnik.)

Atyám Lándzsája! Hah! pedig Stibor
Ajándékozta neki, hogy egy böszt
Medvét elejtett vele a' vadászaton —
Jól van, — derék eszköz! használni foglak.

(Le veszi a' szegről és azt forgatja.)

Te járd keresztül hát előbbi
Uradnak a' szívét — — Stibor! — Stibor!,
Imigy boszúlja meg magát a' jó Fiú!

N e g y e d i k J e l e n é s.

Margit. Gunda. Rájnald. Demeter.

G u n d a. (Rájnaldhoz.)

Maradj kérlek! halgasd miként zúg
'S ordít a' fergeteg — maradj! alig
Hiszem hogy illy kevés idő se lenne
Nagy dolgaid miatt, melyet nálom

Tölthetnél. Szólj! hová, 's miért sietel
Ugy én tölem?

M a r g i t.

Nem jó most jární

Keresztül a' hegyen.

G u n d a.

Ha bajjad esne! —

R á j n á l d.

Holnap megint látlak, de engedj most
Menhem!

G u n d a.

Gonosz Rájnald — mint kell esdeklenem,
Hogy nálom itt maradjál.

R á j n á l d. (Félre.)

Melly nehéz

A' tettetés — miért tart vissza engem egy
Bal környülállás a' szabad vallástul. — —

(Gundához fordul,)

Nem kedvesem — nem várnék unszolást,

Nem ingerlést az itt maradásra, csak

Lehetne; Vajha életem virágát

Hív karjaid között tölthetném,

'S be tellyesednének leg főbb kíváнатím!

De hasztalan! még nem vagyok

Szabad magammal, még le kötve tart

Sorsom vas karja, 's egy hideg szokásnak

Lánczán kinosan vergődöm — Gunda! ez

Elég legyen, már több kinyíltágot

Ne várj hívedtül.

G u n d a.

Menyj nem tartalak!

R á j n á l d. (Indulattal Gundát ált

öleli,)

Aldott Lélek! ki hagyjon el téged? — —

G u n d a.

Ezt a' komor bűt képeden kívántam el
Oszlatni, vagy te veled érzeni
Sulyját.

R á j n á l d.

Hát itt fogok maradni, még
A' fergeteg tart — és szerelmemnek jelét
Evvel nyujtom — tekétsd úgy Gunda ezt.

G u n d a.

Érzem jóvoltát.

M a r g i t.

Mélly hamar megváltozott

A' szép idő; pedig melly tisztán kelt
A' nap ma fel

R á j n á l d.

Példája a' csalárd
Örömnek, melly váratlan el tűnik
'S bájos mosolyogását szilaj kínok
Váltják fel.

G u n d a.

És te azt tapasztaltad?

R á j n á l d.

Azt nem kedves! de a' szerencsében
Nem árt meg esmérkedni a' szív
Epesztő sérelemmel is, hogy a' bal
Sorsnak csapásait könnyekben
Tűrhessek.

M a r g i t.

Szólj! mi háborít fiam?

R á j n á l d. (Ömledesve.)

Édes név — óh Anyám — még egyszer ezt
A' szép nevet — —

G u n d a.

Szegény Rájnald hát nincs Anyád! —

R á j n á l d.

Nincs már — — (Magával küszködni látszik — végre
Erőt vesz, és szabadabban beszél.)

Elég erről — — fáj nékem ez
A' bús emlékezet — ma úgy is már
Nagy fájdalom talált, mert leg drágább
Barátomtúl butszuznom kellett.
De kedvesim! ne többet erről már —
(Villámlás dörgés.)

G u n d a.

Melly szörnyü fergeteg! nem félsz Rájnáld?

R á j n á l d.

Nem kedvesem! zúgjon, morogjon a' szélvész
Forgassa, dulja, rontsa a' világot,
Még karjaimban tarthatlak, még
Dobogni érzem keblemen hív szívedet,
Addig nem rettegek dölfös dühétül.

M a r g i t. (Demeterhez.)

Fiam Demeter! miért állsz úgy el
Vonulva tőlünk? — mit jelent Atyád
Lándzsája a' kezédben? —

R á j n á l d.

Ugy látszik

Barátom! mintha a' háborgó
Ég képeden magát le rajzolná.

D e m e t e r.

Elöl találtad Rájnáld! mint az Ég
Most gyászol, úgy az én egész valómat is
Komor felleg borítja; nékem ez
A' máj nap sanyarú emlékezet — (Margithoz.)
Anyám! az ég maga is gyászolja
Atyánk halálát.

M a r g i t.

Óh miért emléted őt!

G u n d a. (Rájnáldhoz.)

Rájnáld! ma éppen eggy esztendeje
Szegény Atyánk halálának,

R á j n á l d. (Félre.)

Még azt is — —

Atyám! óh mit miveltél! — —

Demeter.

Esméred

Te a' Vajdát? — —

Rájnáld. (Meg szorulva.)

Nagy Isten mit tegyek. (Habozva.)

Én egyszer gondolom láttam Stibort

Igen — úgy van — egyszer láttam őtet — —

Demeter.

Rájnáld! ő volt Atyánknak gyilkosa; —

A' Vajda áldozá fel kedves

Ebének jó Atyánkat, — és

Árvait a' szükségnek prédául

Adá; — — De még ma ő is — Nem — nem

Még halgatok.

Rájnáld. (Magát el felejtve.)

Demeter! mit hallok? Óh!

Az Istenért mit forgatsz elmédben!

Demeter.

Talán sajnálod őt? vigán — —

Rájnáld.

Demeter!

Ne légy olly félelmes; nem értelek.

Demeter.

Meg értessz nem sokára, azt tudom — —

(Kívül lárma hallatik.)

Margit.

Melly lárma! nem hallod Fiam? talán

Valamelly útast a' fergeteg meg

Lepett — 's nálunk menedék helyet keres.

A' külső ajtókat be zártam én mind.

Demeter.

Meg nézem én mindjárt, ki van

Az ajtónál. (Jobban — jobban kopognak az ajtón és több
több szavak hallatnak.)

Vajda. (Be kiált.)

Heh! nyissatok

Ajtót! hamar csak — —

M a r g i t.

Többen is vannak — —

D e m e t e r.

Megyek már! — — (Ki megyen.)

R á j n á l d. (Attyának szavát halván nagy háborodásban jön — — félre.)

Hah! Atyám szózatja — — mit

Tegyek! — melly rettentő eset — — (Gundához fordul nagy szorultságba.)

Oh! Gunda! Gunda!

G u n d a.

Mit mivelsz? mi bajjad? —

Miért lettél egyszerre olly halavány?

R á j n á l d.

Óh kedvesem! ne gondolj rosszat én

Felöllem! óh ne ítélj balúl — ne kedves — —

De engem itt senki ne találjon —

Okom vagyon reá — valóban nagy

Okom. — — De csak ne is kérdezd —

Én itt tovább már nem maradhatok —

Hová! — óh szólj! — hová rejtődzem el? — —

G u n d a. (Félelemmel.)

Rájnald! — —

M a r g i t.

Ki nem mehetz már! Im jönnek — —

R á j n á l d.

Hah! el veszünk — —

G u n d a.

Ezen páholyban itt

El rejtheted magad; nem lát itt senki meg —

Jer — jer — maradj békével. (Fel nyit egy kis mellék ajtót és Rájnaldot be tolja.)

O t ö d i k J e l e n é s.

Demeter. Vajda. Margit. Gunda.

Demeter. (Be rohan.)

Nagy Isten melly váraiban támadás!

Anyám! Anyám! — —

Vajda. (Fel lép.)

Mit féltek úgy tőlem?

Margit. (A' Vajdát meg látván össze borzad, és Gundára borúl.)

Hah! oda vagyunk!

Gunda. (Meg ijedve.)

Boldogtalan

Eset! — —

Vajda.

Mit féltek úgy? miért szaladtok?

Idétlen rettegés! — ki embere vagy?

Demeter.

Bebek László földén lakunk!

Vajda. (Körül néz.)

Mint látom házatok nem rossz kárban vagyon —

Még ebben a' völgyben nem is valek —

Szép táj! —

Demeter.

Uram! mi a' kívánságod? — —

Vajda.

Esmérsz te engemet?

Demeter. (Magával küszködve.)

Nem — vagy még is — nem — nem

Vajda.

Gondoltam; — mert egyébként tudnád azt;

Hogy én parancsolok — mi a' neved?

Demeter.

Demeter nevem; de az nem érdekel —
Inkább mond meg mivel szolgálhatok?

Vajda.

Adjál széket. (Demeter széket ad neki — le ül.)

Vadászatomba

Hátráltaték, mert a' nagy fergeteg

El ére; im most nálatok keresek

Szállást —

Demeter.

Tehát tüzet rakok, tudom

Szolgáid is meg áztak — —

Vajda.

Nem szükség

Demeter.

Tehát csak száraz helyre késérem

Őket — (Ki akar menni.)

Vajda.

Hadd ázzanak — majd a' nap meg

Szárítja őket. Szólj — mióta laktok itt?

Demeter.

Esztendeje csak, hogy itt lakunk. (Félre.)

Most tudja meg kihez jött, és ki

Vagyok.

Vajda.

'S honnan költöztetek

Ezen vidékre?

Demeter.

Beczkóvárábúl; Stibor

Erdélyi Vajda jószágábúl.

Vajda.

Paraszt! honnan jöttél?

Margit.

Fiam! fiam!

Mit szólassz! gondold meg kivel beszélsz! —

Demeter.

Anyám! légy békén — tudja meg most,
A' történet hova vezette.

Vajda. (Nevekedő figyelemmel.)
'S mi okból hagytad el Stibort?

Demeter.

Az ő kegyetlensége hajtott el minket.

Vajda. (Tűzre lobban.)

Hah! nékem ezt mered szemembe — —
(Szinlott békével.)

Nem — csak tovább — tovább! csak rajta! —

Margit. (Nagy szorultságba.)

Fiam! Fiam! vesztünket eszközlöd. — —

Vajda.

Beszéld el a' dolog miként vált —

Demeter. (Eltökélve.)

Halgasd tehát —

Gunda.

Bátyám az Istenért!

Ne szólj — —

Margit.

Fiam! Demeter! meg álj — (A' Vajda-

hoz fordul.)

Uram! ne halgass rá; — ne adj hitelt

Szavának! — —

Vajda.

Félre —

Margit. (Fajdalmasan.)

Oh Fiam!

Vajda.

'Csak rajta — én kívánom tudni azt; —
Sőt meg parantsolom.

Demeter.

Midőn Beczkóvár

Egésszen el készült, nagy számú
Urak Stiborhoz öszve gyűltenek,

Eggy

Eggy pompás vendégségre. — — Már fejek
 Jól meg voltak melegedve, a' midőn
 Stibornak egy kedves kutyája
 Urához sántán, és ordítva bé szaladt —
 A' Vajda látván ezt — dühös méregre
 Lobban, 's kedves kutyája meg bántóját
 Elejbe hozni káromolva meg
 Parancsolá. A' szolgák erre eggy
 Szegény parasztot hurczoltak
 Elő, ki ősz haján meg esküdött,
 Hogy kész akartva nem cselekedte azt.
 Huzzátok őt le, így kiált Stibor,
 És verjetelek reája száz pálczát;
 A' kész poroszlók erre őt meg
 Ragadták 's a' kemény ítéletet
 Stibor jelenlétébe véghez is
 Vitték. Akkor Dobrochna ott terem,
 A' Vajda Hitvесе, és hideg
 Vérrel még azt javasla meg őszült
 Urának, hogy ne töltenék az
 Időt haszontalan, hanem vetnék le
 Azt a' parasztot a' Vár mély gödrébe.
 Fél holtan ismét megragadtatott
 Az a' szerencsétlen, 's hajánál fogva
 A' mélységhez hirtzoltatott — —
 Ott még eggyyszer kezét felemelte, és
 Magának irgalmat, kegyelmet
 Esdeklett — hasztalan mutatta ősz
 Fejét — könyekkel hasztalan
 Emlétté árvait — de emberi
 Érzés nem volt Stibor Hyenna
 Szívében. — — Arra fel kiált az
 Az ősz ember — 's homályba borúlt
 Szemét az Égre fel veté — 's így szóllott: —
 Ítéljen hát közöttünk a' nagy, és
 Örök Biró — kihez most én megyek — — nem
 Sokára meg kell néked is jelenped

Stibor Vajda.

F

Előtte, 's számat adni annyi sok
 Regyetségedről. Erőszakos
 Halállal fogsz te is ki mulni,
 És nemzetségedet magaddal
 Örök feledékenységben el temetni.
 Ezt a' nagy átkot küldvén gyilkosára
 Le vettetett az éktelen gödörbe
 'S csak a' zuzott, 's tördelt csontjának
 Csörgése, és egy el haló jaj szó —
 Hatá meg a' remegő és borzadó körül
 Allók fülét.

Vajda. (Hirtelen fel kel.)
 El végeztél mesédet?

Demeter.

Nem még egészen — a' java hátra van —
 Mert tudd meg azt, hogy én azon parásztalak
 A' Fia vagyok, kit egyebért Stibor —
 Olly rútul meg gyilkoltatott; —
 Hogy én meg esküttem magamban
 Atyám halálát meg boszulni,
 Tellyék bár életemben.

Vajda.

Ugy! — — tudd meg
 Tehát — hogy én Stibor vagyok! Hah! még
 Te mersz boszút forralni ellenem? —
 Ki kelni vélem? — tettemet tagozni? — —
 Jer hát ki vélem a' viadalra — — hadd
 Tiporjalak nyomorult a' porba — — Hozz
 Fegyvert! harczolj velem; ha olly igen
 Ohajtod véretem! jer — hozz fegyvert —

Margit.

Úr Isten most segíts — Fiam! — fiam! mit
 Miveltél; melly veszélyt hoztál fejünkre.

Demeter.

Ne félj Anyám! — az Isten, és a' szent
 Igazság velünk van, nem rettegek
 Mérges dühetől.

Vajda.

Hozz fegyvert mondom;

Mert ketté vágom éretlen fejedet — —

'S velöddel a' kutyáim hizlalom —

Hozz fegyvert — hozz tüstént. —

Demeter. (Méltósággal.)

Nem azt —

Én nem teszem; mert úgy tekéntelek

Mint útas embert, a' ki oltalmat

Heres házomba a' háborgó fergeteg

Ellen; nem — itt nem harczolok veled;

Mert szent előttem nemzetem

Szokása, és meg nem szegem soha

A' házi barátságot; De kinn ha tégedet

Elöl talállak; kinn — kinn a' szabadba

Veled megmérkődzöm, 's karom

Ámbár fegyvert forgatni nem tanult,

Öldöklő eszközt reád fel,

Emelvén fertelmes fejed körül forog,

'S első taszítását szívednek

Arányza.

Vajda.

Hah! egygyűgyü félénk — most

Harczolj! — — Nem — illy féreg kezemtől

Halált sem érdemel — Nem — így — le nem

Erezkedem. (Az ajtóhoz megy — ki kiált.)

He! szolgák! hol vagytok? —

Szolgák!

Margit.

Nagy Isten! el veszünk.

Gunda. (Az Anyához kuszmagát.)

Anyám! — Anyám! — (Villámlás, csattogás.)

Demeter.

Hallod csattogni, zúgni

A' villámot? halgasd az Ég szavát

Ember! te el vagy kárhoztatva — —

F 2

Vajda.

'S ha itt ezer villámok hullnának, ha
Mindjárt az Ég közhen vetné magát,
És értetek bűnhődne, már többé
Kinem menekszel büntető kezemből —
Többé ne várj kegyelmet — szolgák!
He szolgák! —

Hatodik Jelenés.

Több szolgák be rohannak, az előbbiek.

Vajda. (A' szolgákhoz.)

Ezt kötözzétek meg itt! (A' szolgák meg akarják ragadni Demetert.)

Demeter. (Lándzsáját fel emeli.)

Hah! vissza tőlem! ki csak élni
Akar, ne nyuljon hozzám — (Vajdához fordul nagy
meg vetéssel.)

És te köz

Lator! más birtokáha ezt mered
Cselszédni! — itt te nem parancsolsz,
Én már nem a' te jobbágyod vagyok.
Ezen tetteid nyilván mutatja
Alacsonságát Lelkednek. Ördög
Távozz el innen — úgy is átok
Jelenléted.

Vajda. (A' szolgákhoz.)

Ragadjátok meg őt! —

Osztán gyujtsátok fel fejekre
Gyújhójakat, ha már a' villám azt
Kémelli. Itt romoljon el
Egész fajt. (Szolgák Demetert körül veszik, egynéhányan
ki mennek.)

Demeter.

Vissza — földre!

Margit. (A' Vajda lábához esik.)

Oh Uram!

Uram! kegyelmezz — irgalmazz

Guada.

Uram! nagy lelkűségedet

Igényzem — óh felejtsd el a' mit

Előbb hallottál — szánd meg ügyünket! —

Vajda. (Keményen a' szolgákhoz.)

He szolgák! mit parancsoltam? —

Fogjátok meg — vezessétek váromba —

Raboljátok ki házokat. (Szolgák Demétért meg támad.
jak, az vélek küszködik.)

Demeter.

Nem! — így ti el nem visztok engemet —

Inkább itt meg halok.

Vajda.

Csak rajta.

Margit.

Uram! legyen már ennyi inség

Elég — ne hozz kétségbe —

Vajda.

Porba véletek —

(El taszítja magátul.)

Hetedik Jelenés.

Rájnald és az előbbiek.

Rájnald. (A' mellék ajtón kiro-
ban, és magát az Attya lábához veti.)

Atyám! Atyám! — —

Vajda.

Mi ez — te vagy Rájnald? — —

Fiam! hogy jössz ide?

Rájnárd.
Óh Atyám!
Gunda.

Rájnárd! Rájnárd! Nagy Isten — ennek a' fia —
E' szörnyeteg magzatja — óh melly kin —
Repedj meg szív! te ezt szeretted — — (Az An-
nya karjába dől.)

Vajda.
Gyermek! mit játszol itt? melly történet
Hozott e' helyre?

Rájnárd.
Mindent — mindent —
Híven meg vallok — csak Demetert ereszd
Szabaddá — őt leg jobb barátomat.

Vajda. (Mégiscs nevet.)
Haha! egyy paraszt leg jobb Barátod — —
Segítek én azon — (Szolgákhoz.)

Szolgák! el véle! —
Rájnárd.
Nem — én nem engedem meg fogni őt —
Atyám ne kényszeríts a' nagyra —

Vajda.
Gyermek — te még ellenkezel! — rettegj
Atyád haragjátúl —

Rájnárd.
Jövendő életem
Függ most ezen pillantaton —
Atyám! A' természet szavának engedj —
Halgasd meg ártatlan vallását — — (Gundát hossz-
vezeti — ki rettegve el fordul.)

Nézd ezt a' Mennyei szépséget — melly
Rettegve most te töled el fordul —
Nézd ebben egyyetlen Fiadnak
Minden szerencsáját — minden reményét. — —
Tekents szemébe — és vald meg, hogy
Szerelmemet nem kárhoztathatod. —
Ezt a' gyönyörű virágot keblemen

Élesztém, és életem mivoltját
Csak ő választja — és bírása
Intézi.

Vajda.

Félre!

Rájnald.

Néked is tudom

Mosolygott egykor a' szerenőse
És kebledet meg nyitá a' bájos
Szerelemnek — Te is vallodtad
Egykor hatalmát, és édes
Malasztját. Oh ezen szent perczenetre
Emlékeztetlek vissza — erre kérlek;
Kémeld ezen szegényeket —

Vajda.

Elég! vagy tán adós maradtál néki
A' kénynekért, mellyet karjában
Töltöttél? — —

Rájnald. (Öszvé borzadva.)

Hah! Atyám!

Gunda. (Magán kívül ki szökhik

Rájnald karjából.)

Óh! Égi irgalom!

Vég — vég magadhoz! (El esik.)

Meg halok!

Rájnald. (Szörnyű háborodással.)

Hah ördög! öntsd az én keblembé mérgedet!

Ereszd belém gyilkos fullánkodat —

Csak ezt a' tiszta lelket kémeld —

Ne mocskold átkozott nyelveddel! — (Gundát ápol-
gatja.)

Óh Gunda! Gunda térj magadhoz! — —

Vajda.

Haha! ez valóban szép multság —

Margit. (Gundára borul.)

Kedves Leányom! óh ne hagyj el!! —

R á j n á l d.

Itt fekszik! meg némult! a' fájdalom

Le törte, öszve zuzta ártatlan

Szívét. (Nagy fájdalommal.)

És ennek én — én — csak magam vagyok
Oka! — —

D e m e t e r.

Rájnald! óh Rájnald — te így

Meg csaltál, ez fáj — fáj —

V a j d a. (Szolgákhoz.)

Még most is

Tehetetlen álltok? — Meddig várakozszam! (A
szolgák Demetert meg ragadják, ki magát tovább nem vi-
delmezi. —)

D e m e t e r. (A' Vajdához)

Rettegj pokol szülöttje, néked is

El jön végső órád! —

R á j n á l d. (Demetert ki ragadja a'
szolgák kezéből.)

Nem — én nem engedem

Meg fogni őtet — életemmel védem — (Egyik
szolgának a' kardját kirántja.)

V a j d a.

Gyermek! ne mozdulj, mert különben lánczra
Veretlek téged is. Távozz tüstént! — —

R á j n á l d.

Atyám! ezt a' vasat döföm mellyembe!

V a j d a.

Csak rajta — vessz inkább. — (A' szolgálhoz.)

Fogjátok el —

Mind a' kettőt kötözzétek meg

R á j n á l d.

Jer hát velem ki a' viadalra!

Jer hát ha az vagy, a' minek magadat

Tartod — jer a' fegyver tegyen közöttünk

Igazságot.

Vajda.

Gyermek! hol vetted ezt

A' bátorságot? — Jól vanj meg látom karod

Elég erős e' nekem ellent állni — (Maga megfogja Rájnáldot, a' ki meg dermedve áll.)

Hah Gyermek! hol marad vitézséged. (Szolgákhoz.)

Vigyétek el mind a' kettőt —

Demeter.

Rájnáld!

Ez fáj — fáj —

Rájnáld.

Gunda! Gunda! Isten véled. (Elvezettetnek.)

Margit.

Fiam! Fiam! Rájnáld! Nagy Isten ezt —

Te ezt engedheted — hol a' villámod!

Uram kegyelmezz! Oh hiszem mi is

Habár szegények, még is emberek vagyunk.

Nyoltzadik Jelenés.

Egy Szolga és az előbbiek.

Szolga. (Sietve.)

Már ég a' ház Uram! siessünk.

Vajda.

Ti vesszetek itt házatokban. (Szolgák rabolnak.)

Margit. (A' Vajda térdét által fogja)

Uram! ne hagyj kétségben esni —

Vajda.

Vessz! úgy is nem kár éltedért! (Az ajtóhoz megy — a' láng be csap az ablakon.)

Margit.

Uram! Hah! ez sok — Istenem!

Igy el hagyta!

Vajda,

Kérd, tán segített rajtad! — —

(A' kérő Margitot el taszítja, és az ajtót reá zárja —)

Margit. (Magán kívül.)

Nagy Isten! Óh minek teremtetted!

Ha így kell végeznem életemet! — —

Mit — óh mit vétettem! (Tétováz, az ajtót fessegeti az ablakhoz megyen — A' láng vissza ijeszti, — Gundát meg rázza.)

Léányom! Gunda!

Meg holt! — meg holt! — és én még élek itt! —

(A' tűz mindég nevededik, — szél zúg, az Ég csattog — Margit minden felé szalangál, végre kétségbe esve Gunda mellé le rogyik —)

Zúgj! zúgj! óh Ég — fordítsd világodat

Nagy sirhalommá, zuzd porrá az emberek

Vonagló szíveit! hogy szűnjenek

Érezni! ordítsd fel setét

Mellyéből a' bosszú öldöklő angyalát —

'S küld gyilkosomra: Hah! a' tűz

Éget, rágódik testemen — —

Melley fájdalom! Nagy Isten el veszek. — —

(Gunda mellé esik — a' tűz ropog, gerendák hullanak, az egész ház lángba mén, a' kárpit lassan le fordul.)

Negyedik Felvonás

Első Jelenés.

(Stibor Várában.)

Vajda, Dobrochna, Szilkovszky,
Valdimir, Beczkó, Keledy, több
Magyar, és Lengyel Urak, és
Szolgák.

Vajda.

Még egyszer kedves Földiim köszöntlek
Váromban, az leg főbb kívánságom,
Hogy tartóssabb legyen szerencsém
Hozzátok.

Dobrochna.

Im férjem helettem is
Szóllott; 's csak annyival különböz
Örömöm, hogy nékem elsőben vagyok
Szerencsém érdemes személytekhez.

Beczkó.

Mivel Komám, és Asszonyom olly igen
Örvendenek, nékem pedig Bolondnak
Örülnöm kell; — tehát örvendek én is;
'S alig tudom számat mennyire tátsam fel
Kürtölni azt a' nagy szerencsét.

Szilkovszky.

Tellyes hálával vesszük szívességedet,
'S köszönjük nemzetünk nevébe.

Valdimir.

A' hir sok szépet és jót hordozott
Felőled, és várodnak ékéről;
De a' való fel mulja a' képzeltet.

Beczkó.

A' ki házat vesz, 's a' festékre néz —
Az meg csalatkozik — 's magára
Vessen, ha váratlan reája omlik.
Mi a' hirt illeti, kétes az; — ne hidj
Olly könnyen csácsogó szavának; — mert
Miolta a' gyarló ember egyedül
Az aranyt imádja, a' hir is csak
Ugy trombitál a' mint fizetnek.

Vajda.

Hogy folynak othon a' dolgok?
Mi újság Lengyel országban?

Szilkovszky.

Nem sok jó; — mert bennünket a' Török
Fenyegét, Hazánk veszély között forog.

Valdimir.

A' Békesség malasztját nem soká
Érezheténk; ismét fegyvert kell
Ragadnunk.

Vajda.

Hogy békét nyerhessetek,
Erőt erővel kell gátolni.

Szilkovszky.

Azon vagyunk; de a' dicső magyar
Királyt óhajtanánk frigyünkbe,
Hogy annál hathatósabb lenne,
Feltételünk; ha ő vitéz hadával
Segét bennünket, akkor nem
Árthat nekünk az ellenség.

Valdimir.

Az első harcz tanítsa meg
Azt a' Pogányt, ki szép Hazánk után vágy
Hogy a' Lengyel kész halni minden
Időben a' Hazáért —

Vajda.

Ezt meg

Mutatni a' Török nyújt alkalmat.
Szilko vszky.
Ezen szempontból szinte ohajtjuk
A' háborút.

Vajda.

Szeresse bár ki

A' Békességet, én mindenkor
A' háborúval tartok; mert csak ott
Látszik ki a' valódi férjfiúi
Érdem, 's tehetség; az leg bizonyossabb
És csalhatatlan próba köve a' szívnek —
Mellyben magáért áll az ember, és
Nevét a' csillagokra tűzheti.
Egy nyert diadal fel mulja a' világ
Minden boldogságát.

Valdimir.

Nehéz is a' bátor

Léleknek, melly örök dicsőség
Után vágy, el vonulni, a' nyugalom
'S a' csendes élet fénytelen körében.

Beczko.

Jobb is halászni a' zavaros vízben.

Dobrochna.

Én is, ha engedné gyengébb nemem
Leg inkább véres háborút, csatákat
Ohajtanék; nem érzi ott az ember
Az élet annyi heányait, mert
Egész valója karja közt forog.
Valóban én a' férjfiúra többször

Irigy szemmel tekintek mert csak ő
Tarthatja e' földön magát szabadnak.

S z i l k o v s z k y.

Még egy szépnek kész rabjává leszen,
Önként le mond minden szabadságrúl.

V a l d i m i r.

Még hódul a' bájos szerelemnek.

B e c z k ó.

Morog osztán a' mi előbb pengett.

'S Csikorog, a' mi oly szépen zengett.

M á s o d i k J e l e n é s.

R á j n á l d é s a z e l ő b b i e k.

R á j n á l d. (Szomorúan le hajtott

Fővel egészen magába merülve fel lép — Attyát meg látván
őszve borzad.)

Hah! (Él fordul.)

V a j d a.

Rájnald mit parancsoltam — hogy mersz
Elöttem meg jelenni — távozz!

D o b r o c h n a.

Stibor maradj nyugott. (A' követekhez fordul.)

U r a k ; m é l t ó

'S szívbéli fájdalommal kéntetem

Eggyetlen eggy szerencsétlen Fiamra

Mutatni — itt áll a' szegény — de ő

Beteg — nagyon beteg.

V a j d a.

V a l ó b a n

Sajnálkózásra méltó a' szegény — (Kegyessen.)

Fiam Rájnald,

Rájnald.

Hah! félre — félre

Gyilkos: véres kezedet ne nyujtsd felém;

Halál és fertelem jelenléted —

Minden tekinteted sértő — 's mérget

Ereszt a' szív mélyébe, melly az élet

Gyökerén rágódik, még le nem szakasztja.

Nézd — nézd mint égnek lassanként — miként

Szenvednek; — óh nézd a' tűz láng mint öszve

csap

Fejekén, mint nyalja testeket; — miként

Csalogotja a' lelket ki házábul —

Nézd — a' húsok miként barnul — vérek

Mint sustorog — Még eggy sohajtás —

Nagy Isten! átok az — Hah! félre — félre —

(Képét el takarja.)

Szilkovszky.

Melly képzések! melly félelmes háborgás!

Valóban ez keserves állapot;

Stibor sajnálnom kell szerencsétlen

Fiadat! —

Valdimir.

Mi történt, hogy szegénynek

Elméje illy zavarba jött — talán

Valamelly titkos Bű forgatá ki őt

Előbbi voltából.

Dobrochna.

Kis kábulás —

Az semmi — nem lessz tartandó —

Ismét magától el mulik —

Vajda.

Dobrochna kedvesem! vezesd követ

Urakat, tisztelt barátimat

A' Fegyveres tárházba 's onnan fel

A' nagy ebédlő szobába; én addig

Fiamat le csendesítem, és

Meg nyugtatom;

Dobrochna. (A' követekhez.)

Tessék tehát — (El mentébe titkon

Stiborhoz.)

Ez a' jutalma vak szerelmednek —

Illy szégyent hoz fejedre ön Fiad — (A' követekhez.)

Urak ha tetszik —

Szilkovszky.

Mint paráncsolod.

Vajda.

Nem késem; — tüstént meg fogok jelenni.

(Dobrochna, Szilkovszky, Váldimir, és a' többi vendégek el mennek.)

Beczko.

Én mit tegyek! bár csak már egy okos
Emberbe botlanék, mert itt akár hová
Nézek, magam mássát látom.

Vajda. (Beczko-hoz.)

Siess

Mulatni a' vendégeket — nehogy

El unják Váromban magokat —

Menyjj! itt reád pints szükségem tovább.

Beczko.

Mulatni ám, de kedv nélkül az annyit

Tesz, mint vásárra menni pénz

Nélkül. — Komám! Te más tinóján

Szántasz; — barázdád görbe lessz. (El megyen.)

Vajda. (Rájnáldhoz.)

Rájnáld utolszor mondom azt, hogy én

Illy gyengeségeket nem szenvedek.

Ha még Fiam kívánsz tovább is

Maradni, hát azt a' sok hasztalan

Búsongást és siráncozást ved

Ri elmédből; különben nem vagy érdemes

Nevemre.

Rájnáld.

R á j n á l d.

Vedd el bátran a' nevedet
Tőlem, — vedd el; mert úgy is átokkal
Vagyon tetézve — 's meg vetve
Emléti, borzadozva hallja azt
Mindenkor a' jövőndő. Vedd el — óh
Vedd el — tisztíts meg engemet
Azon mocsoktól, melly nevedhez
Ragadt.

V a j d a. (Dorgálva.)

Rájnald! — —

R á j n á l d.

Miért kémélsz kegyetlen? —

Ölj meg — ha őt meg ölted eltemnek
Szépét — javát — malasztját; — ölj meg,
Döfd kardodat fiadnak zajló
Mellyébe, 's azzal el végzed remek
Munkádat. 'En le mondok úgy is
Mindenről; válassz más Fiat
Magadnak, a' ki szívedet jobban
Meg érti, 's még talán szerethet.
Az én fiúi szívem meg szűnt
Erántad verni, Gunda öltével.
Kegyetlen szólj! mit — óh mit vétettek
A' két ártatlanok, hogy olly fertelmes
Halálnak áldoztad fel őket? — —

V a j d a.

Te még számat mersz kérni tőlem?
Gyermek! váromba két Bolondot meg
Nem szenvedek. Vigyázz! ne ingerelj
Haragra.

R á j n á l d.

Nékem a' kegyelmed annyi már
Mint haragod. A' természet édes

Stibor Vajda.

G

Szózatja nem hat már szívembe, ön
Magad fel törted szentségét, 's erőszakos
Kézze ki raboltad azt.

Vajda.

Meg látom
Meddig makacskodol! — még van módom
Eggy el fajult, meg romlott gyermeket
Zabolába tartanom; fogadom, meg
Erzed hatalmamát. (A' hátul álló szolgálkhoz.)

Ti fogtok rá
Vigyázni, hogy hirem nélkül szobáját
Ne hagyja el. (Rájnáldhoz.)

Távozz! ott a' magányba
Zokoghatod kedves Barátodat.

Rájnáld.

Megyek de árván! — —

Vajda.

Hah! le mondassz
Atyádról? jól van — hát kemény Urad
Leszek.

Rájnáld.

Mivelj, a' mint tetszik; mindenre kész
Vagyok. El szakadt a' rózsa láncz,
Melly e' földhez csatolt, e' nagy világ
Eggy sirhalommá vála — jót többé
Nem is reménylek már. Le tört az erős
Zár, éltem tartalékja, 's véle
Létem virága.

Vajda.

Meny! távozz szememből!

Rájnáld.

Atyám! Atyám! (Nagy érzeménnyel Attyáraborúl.)

Miért nem esmérsz

Szebb élelment, mint a' vérnek
Füstölgő árjait, [mellynek tolyongó

Özönébe még utóbb is el kell
Merülnöd — óh miért nem kérhetem
Atyai áldásodat! hogy azzal
Könnyülve csendes békében várhatnám
El oszlásomnak nyugtató óráját.

Vajda.

Hagyj el! nem örvend látásod.

Rájnáld.

Atyám! Isten veled! légy boldog — (El megyen,
a' szolgák követik.)

Vajda. (Egyedül.)

Csinos volt a' leány, az ifjunak
Tetszett; — ez olly közönséges dolog,
Meg fontolást sem érdemel.
De Attyárúl le mondani — az sok —
Engem, ki őt' híven szerettem, egy
Paraszt leányért meg tagadni, az
Sok; büntetést az méltán érdemel.
Rájnáld! te mélly sebet vágtál szívembe —
De mind ennek magam vagyok
Oka, csak magam hibáztam; — mért biztam
Nevelését egy ábrándozóra, a' ki
El birbitélt minden férjfiúságot
Fogékony lelkeből — Ördög, pokol!
Ó inkább vesszen el; de ne sírjon — (Gondolkodva)
Nyugott szerencsés voltam én eddig —
Ditsősség méltóság fő pontját
El értem; — Én Stibor egy Király
Redveltje nem tartok külömbet
Nálom az egész országban, és
Eggyetlen egy fiam szerencsémét
Le rontaná! Nem — ezt nem engedem —
Ha mindjárt őt el kell is vesztenem.
Hah! melly undok kép késért — melly

Rút gondolat tenyészik elmémben — —
 Ha az bé tellyesedne, a' mit
 Az a' Paraszt vagszó óráján
 Jövendölt; — hogy fiammal el
 Temettetik nemzetségem leg
 Utolsó magva; nem — csak a' haláltúl
 Való félelem, és bosszuállás
 Vezette nyelvét — — eggy idétlen átok —
 Nevetni szokta azt mindenkor
 A' józan ész — — De még is — Eh! melly gyáva
 Okoskodás. (Trombita harsog.)
 Ki jön megint — —

Harmadik Jelenés.

Eggy Szolga; és Vajda.

Szolga.

Uram! vendégek érkeztek
 A' szomszédból.

Vajda.

Vezesd fel őket.

Szolga.

Jól vagyon.

(El akar menni.)

Vajda.

Meg állj! a' mint emlékezem, ma reggel
 Te is a' vadászaton jelen voltál —

Szolga.

Igen.

Vajda.

Nem hallottad — meg jöttek é

Szolgáim azzal a' paraszttal, kit
Váromba hozni meg parancsoltam? —

Szolga.

Nem még; de mindjárt itt kell nekik lenni,
Hárman talán csak bírnak véle.

Vajda.

Add tüstént

Tudtomrá el érkezéseket. Fedél
Alá se jöjjön az; hanem Apját
Kövesse.

Szolga.

A' Huga, és az Anyja meg
Égtek szerencsésen; sok átkot is
Rüldött fejedre a' szegény Asszony —
Hajam fel állott, a' midőn hallám.

Vajda.

Ki kérdezé azt tőled? menyj dolgodra.

(Szolga el megyen.)

Vajda. (Egyedül nagy halgatás után)

Átok! — mindig csak átok; mást nem is
Hallok; — De mit tünődöm én azon;
Az átok is szó — puszta szó, mint
Az áldás, gyengeség szülöttje —
'S a' meg szorult kebelnek végső
Dagályja — végső bűnhődése; — csak
A' köz lélek keres benn értelmet
'S eggyügyü elmével fél, és örül
Mindennek. Még is — — nem — De még is —
Ha volna felettünk, a' ki azt
Meg halgatná! ki tetteinket
Bírói latra vetné — Haha! melly ájtatos
Álom, — gyarló eszmélkedés; mellyet
Egy kábult elme koholt utolsó
Szükségben, és a képzelet,

Ez a' velő kész majma, formát
 Alkot reá; és gőz bábjával a' szívet
 Csalogatja. Nem — mi a' sors el vetett
 Gyermeki vagyunk, a' bölcs, mint a' Bolond
 Egy pályán tántorog — csak, azzal
 Külömbözünk, hogy egyik Ur,
 A' másik szolga — mint a' történet
 Játéka, és az élet hömpölygő
 Kotkája esik — nincs a' ki túl is
 Velünk vesződne; — 's itt — a' kard tesz
 Igazságot. Ki mer határ közé
 Szorítani engemet — ki számat kérni
 Tettemről? Ur vagyok — 's ki ellenem
 Vét, vesszen el — De meg is — (Muzsika hallatik.)
 Hah!

Vigadnak már vendégeim
 A' borral tölt pohár tajtékzik; 's én
 Itt a' jövődörül aggódom, a' szűk elme
 Vont láthatárán túl a' képzelet
 Üres látvánnyát fontolom — és az alatt
 A' szebb jelenét nyájas öröme el illant.
 Félre tehát gyáva okoskodás! —
 Bort! Bort! az fel vidámít, és minden
 Kétséget, gondot el felejtet. (El megyen.)

N e g y e d i k J e l e n é s .

(Kert, jobbról egy forrás csörgedez körül véve sűrű bokrok-
 tól — hátul Becskóvár, mellynek kapujához ki vágott út va-
 set — a' vár szélén egy meredek bérce látszik.)

Demeter. Gergely.

Itt vagy tehát a' vár körülteben; tovább
 Én nem megyek — már most mivelj kényed sze-
 rint.

De ha még találsz mentséget, óh
Térj vissza én velem — jer — add fel gyilkos
Szándékodat.

Demeter.

Nem — itt ezen Hyéna
Fészekben el végzem pályámat. Itt ölök,
Vagy én ölettetem — hagyj el tehát,
Ne hogy te is belé keveredjél.

Gergely.

Megyek; mert úgy is csak kinos halálra
Mennék Stiborhoz, minthogy lánczodat
Fel oldozám.

Demeter.

Jó ember, éltetem
Sajnálta; és én semmivel meg nem
Hálálhatom jó voltodat.

Gergely.

Atyád Barátom volt, segített rajtam is —
Elég erről — csak jer — siess ezen
Vidékből, még a' Vajda észre nem vesz.

Demeter.

Hol vannak társaid, kik engem
Vezettek?

Gergely.

Más Urat keresnek ők,
A' dolgos ember mindenkor talál
Kenyérre — jer te is; távozz innen.

Demeter.

Haszontalan készített, én maradok — és
El várom a' leendő. Mindentül
Meg fosztva, a' mit csak szerettem,
Az élet már nem is kedveltet.
Te menyj Barátom, 's légy szerencsés.

Gergely.

Nehéz az elválás — Demeter! —
Ne légy gyilkos — ne terheld lelkedet
Illy nagy vétkekkel; inkább halj meg, és
Az Ég Urára bíz a' büntetést;
Melly a' gonosztúl nem marad el soha.

Demeter.

Légy boldog —

Gergely.

Nem jössz hát, Isten véled. (El megyen.)

Demeter. (Egyedül.)

Stibor! vess hát számat magaddal, el
Jött végső órád, nem dühödöl többé —
Mint rettegek! vérem szorúl,
Ereimbe lelkem csüggedez 's borzad
Ezen pillantattúl; pedig
Illy gyilkosság vétkek csak nem lehet.
Mert nem méltatlan szenvedély
Résztet — hanem a' te tiportt emberiség
En általam bosszulja — meg magát (Gondolkozva.)
De fegyverem nincs — Ah! elég
Egy száraz ág is a' halálnak. (Ágot tör a' Fárul.)
Igy! — most jöjjön Stibor — vagy én — vagy ő —
(Lárma Dob trombita harsog.)

Miként vigadnak ott fent — mint
Dobzódnak, ez haszontalan
Élteknék minden foglalatja; 's hány
Szegény ember fáradságát azok
Illy könnyen tékozzolják, és a' szenvedők,
Sénlők kiáltását öröm robajjal
Ünneplő zajjal el nyomják. — — Ki jön? —
A' Vajda! Most erő ne hagyj el. (Félre vész.)

Ö t ö d i k J e l e n é s.

Vajda, Beczkó, és egy Szolga.

(A' várból jönnek le.)

Vajda.

Bolond neved ki jól — miért nem
Nevetsz?

Beczkó.

Parancsra nem nevet a' Bolond —
Kérd a' vendégeket, talán azok
Fel fújt gyomorral hamarabb meg teszik —

Vajda.

Szóllj! nem de gyáva képzetek
Azok, mellyek fejembe ötlöttek —
Es azt zavarják égetik — —

Beczkó.

Komám! keveset siettél; egy pohár
A' másikat hajtá, hamar munkálkodik
Így a' bor lelke.

Vajda.

A' Fiam

Okozta, hogy illy erőt hatalmat vett
Rajtam az elmélkedés — azért porrá töröm.
He szolga! hozz bort — had tompuljon a' Lélek.
(Mellyéhez nyúl.)

Bolond — itt — itt szorongat' engemet —
Bolond! tudod miért? Te okos, tanult.
Ember vagy, add okát.

Beczkó.

Felelnék tetteid.

Ki mint főz úgy eszik — Vadótz után
Buzát ne várj.

Vajda.

Tudós ember

Szólj! nem de illy Bolond költötte azt,
Hogy Lelkiesméret vagy — Hahaha!
Nevetnem kell az illy ábrándozásokat.
Az élet, 's a' halál Urátúl
Ki merne számat kérni.

Bolond.

Igy tehát

Az életnek parancsolsz, nem kívánsz
Meg halni.

Vajda.

Halni — halni — — Hah! Bolond!
Valld, meg ki súgta ezt a' szót füledbe —
Szólj — — Halni — nem de így mondád? Bo-
lond!

Vigyázz magadra.

Beczkó.

Hát félsz a' haláltúl?

Te egy vitéz! — —

Vajda.

Beczkó ki rántom nyelvedet,
Ha még eggyyszer halált említessz,
Ki mondja azt, hogy a' haláltúl rettegek? —
Én férjfiú vagyok, nem esmérek
Effele gyengeséget; — érted? én
Nem félek semmitől! — Bort hozz! bort! —

Beczkó.

Jer hát a' Várba fel —

Vajda.

Nem — lángol a' fejem —

A' forrás mellett a' bokrok hűssében —

Le nyugszom — nagy vólt a' hévség ma — ott

Magam ki alszom, fel ne költsetek. (A' Bokrok kö-
zé megy, és le fekszik.)

Szolga.

Urunkat így nem láttam én soha —

Beczkó.

Ki mint köt úgy old így jár a' világ —

Szolga.

Igen hozzá látott, el alszik, most tudom.

En vissza térek — semmi dolgom itt. (Fel
megy a' várba.)

Beczkó. (Egyedül.)

Magam vagyok; — melly jó esik

Az illy Bolondnak, 's a' nagy Urnak

Némellykor a' magány, ha el vonulva

A' nagy világ izetlen zajjátúl,

'S hideg szív fásító mulatságátúl

Egy csendes és szabad pillantatot

Nyerhet, mellyben az életnek külső terheit,

És a' szokás szorító lánczait

El vetvén, édesbb éleményt talál

Keblében, és magának élhet. (Sapkáját félre teszi.)

Komám alszik; hát félre most veled —

Fejemet csak akkor fedd, midőn

Okosnak a' Bolond parancsol,

Vagy a' Bolond az okost vezérli.

Hatodik Jelenés.

Demeter. Beczkó.

Demeter. (A' sűrűből elől jön;
magába.)

Alszik, meg várom még fel ébred;
Az álmát meg nem gyilkolom —
Hogy készületlen el ne hagyja e'
Világot, végső órájában ő.
Talán keresztül futja életét
És törődelmes szívvel meg bánván tetteit
Ingalmat nyerhet.

Beczkó.

Földi! mit

Akarsz te itt? — —

Demeter.

Ki vagy?

Beczkó.

Nem esmersz?

Pedig te is hozzám hasonló vagy —

Az az Bolond —

Demeter.

Nem értelek.

Beczkó.

Felel ruhám, csörög sapkám
Világ hazám, föld a' tanyám;
Több kell még?

Demeter.

Menyj innen jó ember; itt
Veszedelemes lenni, a' halál közel van —

Beczkó.

Gyilkos eszköz van fejedben,
Bosszú állás a' szívedben,
Emésztő tűz ég szemedben,
De kevés ész a' fejedben; —
Mert, ha azt te meg gondolnád,
Hogy a' mit a' szem jónak lát
Békét az nem mindenkor ad,
Sőt bú bánatot tetéz rád.

Demeter,

Különös ember! ki vagy? —

Beczkó.

Hol semmi — hol

Sok, egy Bolond —

Demeter,

Hagyj el; mert késő lesz utóbb.

Beczkó.

Térj vissza hajlékodba.

Demeter.

El égett —

Beczkó.

Szüleidhez —

Demeter.

Meg haltak — meg ölettek ők —

Beczkó,

Magához — —

Demeter,

Éltem a' Boszúnak szentelém —

Attúl nem állok el, míg csak karomat
Emelhetem —

Beczkó.

Dühösnek a' tanács

Bolondnak a' szép szó nem használ. Jer
Ülj mellém — még Stibor Komám alszik.
Egyet regélek; — jer — 's tanulj ésszel
Nem fegyverrel könnyéteni sorsodon.

Demeter.

Szavadat ne kéméld, tán Stibor fel ébred.

Beczkó.

Zokogva egy szegény árva
Búcsút mondott honnyának,
Nem tűrhethén üldözését
Irgalmatlan Urának;
Elszakadva mind azoktól,
A' kiket csak szeretett
Könnyű terhel szép reménnyel
A' külföldre sietett —
Ott messze jobb sorsra talál
Balgatag úgy vélte ő,
Onnan édesbb tekéntettel
Mosolygott a' jövőre —
De soha meg nem érhettek
Ájtatos Reményei,
Valóságot nem nyerhettek
Arany feltételei,
Sokat járt 's kélt de mindenhol
Zárt szívekre talált csak —
Itt is — ott is az emberek
Egymáshoz hasonlottak,
Hidegen el útasíták
Nem gondolván ügyével;
'S a' szegény fáradt vándorlót
Egy hajlék se vette fel.
Semmi munka se fáradság
Jobb időt nem szülhetett,
Se hűsége, se szorgalma
Jutalmat nem nyerhetett.

Így el hagyva a' világtúl
 Tépelődött szenvedett
 Inségének fájdalmának
 Már — már áldozatja lett;
 Hogy ötlet egy öreg Lantos
 Társának el fogadá,
 És a' tudatlant atyai
 Szorgalommal oktató.
 A' létet setét rejtekébe
 Lassanként be vezeté,
 A' világot 's embereket
 Véle meg esmérteté.
 A' Bölcsnek mint kell az embert
 'S miveit meg itélni,
 A' szerencse változást
 Minő pontból szemlélni.
 A' jelenlét virágárul
 Mint lehet mézet szedni —
 'S a' halandók gyarlóságát
 Szabad partról nevetni.
 Ki forgatva így az ifjú
 A' régi valójából
 Nedves szemmel el költözött
 Tisztelt tanítójátul,
 Esméretlen vissza siet
 Szeretett hazájába
 'S megint előbbi Urának
 Be áll szolgálatjába. (Sapkáját fel teszi.)
 Most ő Ur mert senkit sem fél,
 Igazságot vall szája
 Jót tesz — hol tehet — 's így boldog
 Ámbár csörög sapkája.
 Te is add fel szándékoadat,
 Ne légy magad Birája
 'S utóbb csendes árnyékot ad
 A' nyugalom pálmája. (El megyen, 's a' kapu
 előtt a' vidéket szemléli.)

Demeter. (Egyedül.)

Nem — el vagyok tökéletes, Ő — vagy én — —
Melly félelem borzasztja szívemet —
Mint rettegek! (El ragadtatva.)

Nagy Isten! — Óh mit
Érezhet a' gonosztévő, ha
Fel álló hajjal a' halál torkát
Szemléli — Óh mit érezhet,
Ha a' mulandóságnak ajtaja
Meg nyillik, és a' pagy Bíró kezében
A' Bün mértéke már hanyatlak — óh
Mennyei Igazság! el ne hagyj ezen
Szükségemben; Te légy segédem.

H e t e d i k J e l e n é s .

Dobrochna, Szilkovszky, Valdimir,
Boleslav, Keledy, több Vendégek
Szolgák a' Várkapun ki jönnek, és
a' hegyen meg állnak. Azelőbbieik.

Szilkovszky.

Gyönyörű kilátás! mint egy kert úgy látszik ez
A' szép völgy.

Valdimir.

Mint egy korona áll ezen vár
A' hegy tetőn, 's kínálja szinte
Jó birtokosának házi barátságát.

Szilkovszky.

E' vár fel építése hirdeti

Stibor

Stibor hatalmát, 's nagy tehetségét;
Mely tágos és erős — a' rontó
Időnek ellenére készült.

Dobrochna.

Maga a' természet érte legtöbbet
Tett; mert erről az oldalról
Eggy éktelen mélység könnyéti védelmét.

Nyoltzadik Jelenés.

Vajda, és az előbbieik.

Vajda. (A' Bokrok között.)

Jaj nékem! elveszek — — segítség! — —
(Véres képpel a' játék, színre szalad, el — el esik, meg fel
kel, egyg kigyó mindenhol nyomába.)

Demeter. (Más oldalról elől
szalad.)

Mi ez! — (A' Vajdát meg látja — iktözva.)

Hah! rettentő eset (A' kigyót agyon veri,
esztán a' Vajdát ápolgatja. A' jelenvalók mind le siet-
nek.)

Uram! — Nagy Isten a' kigyó szemeit
Ki rágta.

Vajda. (Reszketo tétovás.)

Hah! ki vagy? távozz — —

Demeter.

Uram —

Uram — ne félj nem bántalak — térj
Magadhoz — légy erős — —

Stibor Vajda.

H

Dobrochna.

Mi történt? — — (Meg látván
Férjét irtózva el fordul és szemeit el takarja.)

Átkozott — —

Vajda. (Tétováz.)

Ördög! Pokol! hol a' szemem világa
Legyen hát átkozott életem, 's halálom — (Nagy
háborodással az Ég felé.)

Hah'! rettentő mit tudsz még? — —

Dobrochna.

Óh Stibor!

Vajda.

Te vagy Balázs — 'ősz fűrtödet
És rontsolt testedet mutatod — —
Haha! így kell — rajta csak legények —
Ne szánjátok — daraboljátok
Öt széjjel — így — így — szeretem én — —
Hah! félre ősz ember! Stibor vagyok
Én, a' hatalmas — (Fél riad.)

Óh melly fájdalom —

Dobrochna.

Stibor kedves Férjem —

Vajda.

Távozz tőlem

Ijesztő késértet — —

Dobrochna.

Nem esmérsz — én

Vagyok, Stibor! — —

Demeter.

Szegény — szegény Uram!

Vajda. (Feléje vág.)

Ki a' szegény — agyon tiporlak —

Szilkovszky.

Szerencsétlen — ki forgatta esztét

A' fájdalom —

Dobrochna.

Stibor! jer velem

A' Várba — én vagyok Dobrochna —

Vajda.

Te vagy — jer hát velem — jer az

Örök kinokra — hol vagy — hol —

Te tápláltad méreggel keblemet —

Ezt — ezt — ragadd meg kigyó — — szörnyű —

Hah! fene sors! ezt néked köszönöm.

(El gyengülve le rogyik.)

Ki ment meg — Oh ki ment meg e' kintúl!

Dobrochna.

Rettentő változás.

Vajda.

Ne szánd — ne szánd — kínozd —

Ide fegyvert — nekem is fegyvert.

Dobrochna. (A' Szolgákhoz.)

Vigyétek őt a' várba fel — már

A' fájdalomtól el kábult egészen.

(Boleslav több szolgákkal a' Vajdát a' várba vezetik.)

Szilkovszky.

Sajnálalak Asszonyom!

Dobrochna.

Miért engem —

Nem látom által azt — egyedül a' bor

Okozta ezt a' bal történetet —

Egy szolga sem volt itt az Urral

Jelen?

Sz o l g a. (Elöl lép.)

Én kísérttem őt le a' várból,
'S csak akkor hagytam el, midőn
El szunnyadt.

D o b r o c h n a.

Mért nem maradtál
Uradnál — szolgák! vagdaljátok össze —
S z i l k o v s z k y.

Dobrochna! mit mivelsz

V a j d a. (A' vár előtt.)

Hah! mint mereszti

Tüzes szemét reám — ott — ott az én helyem — —
Nem — nem kell a' világosság — —
Setétbe én inkább vagyok — —
Igy leg jobb — oh tud Ő — tud az
Örökös büntetni — Hah — meg nyillik már —
Segétség — el nyel. (Le dől.)

D o b r o c h n a,

Fogjátok fel őt,

'S vezessétek be a' várba az orvoshoz,
(Magába.)

Ha annyi sok kegyetlenségeknek
Jutalma lenne ez — Ah! gyáva gondolat — —
Idétlen gyengesség — —

V a j d a. (A' mint a' szolgák őt el
rmelni akarják, végső erővel kiszövik kezéből, és a' bértz-
ce szalad.)

Fogadd el Lelkemet —

(Le ugrik a' mélységbe.)

D o b r o c h n a. (Szörnyű háborodás-
ban Stibor után akar rohanni.—)

Stibor! (A' mint egynéhány lépéseket teszen össze csik.)

Hah! átkozott — —

Demeter.

Nagy Isten! melly

Rettentő a' te ítéleted! — — Stibor!

Ezen mélységbe kellett el veszned — ,

Mellyben szegény Atyámat ártatlan

Le vetteted —

Szilkovszky.

Barátim! itt az Ég

Keze dolgozik, siessünk el — (Szilkovszky Valdimir
több vendégekel el sietnek.)

Beczko.

A' rossz kezdetnek nem lehet jó vége —

Stibor ki játszottad kegyetlen éltedet —

(Sapkáját le vessi.)

Menj hát te is jó sapkám ő utánna

Csörögj mély sirja felett, tisztelnék im ,

Ezentúl vége van — (El veti Sapkáját és el megyen.)

Demeter. (Dobrochnához.)

Dobrochna!

Tekénts fel — hív jobbágyad áll

Előtted — — hasztalan — nem szóll — a' nagy

Ijedség őt magán kívül hozá —

Kilentzedik Jelenés.

Rájnald, Demeter, Dobrochna, több
Szolgák.

Rájnald. (Sietve a' várból.)

Mit hallok — mely zúgás — Barátom!

Mi történt — szólj — Dobrochna itt

El alélva fekszik — szólj! hol van Stibor
Az én Atyám?

Demeter. A' mélységre mutat.)

Ott a' mélységben.

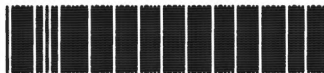
Rájnád. (Demeter karjába dől.)

Óh Égi irgalom! (A' jelenvalók Dobrochnát körül ves-
szék — a' kárpit is fordul,)

Nyomtatásbéli Hibák.

helyett	—	olvasd	—	lap	—	sor.
halja	—	hallja	—	68	—	20
meg öszült	—	meg böszült	—	81	—	19

Österreichische Nationalbibliothek

+Z169776409

